

Under rubrikken *Meddelelser fra Institut for Oldtids- og
Middelalderforskning* bringes dokumenter fra instituttets
kollegiale organer og øvrige informationer om instituttets
aktiviteter og undervisning. Disse meddelelser er under-
skrevet med navn ledsaget af funktion i de pågældende or-
ganer.

Alle øvrige indlæg dækker udelukkende underskriverens/
underskrivernes personlige mening.

AGORA

2. årgang nr. 6

november 1980

Redaktion:

Søren Chr. Hindsholm

Simon Laursen

Søren Sørensen

Peter Terkelsen

Giuseppe Torresin

INDHOLDSFORTEGNELSE

Meddelelser fra Institut for Oldtids- og Middelalderforskning:

Referater fra IB

Referat fra IR

Referater fra SN

Undervisningens tilrettelæggelse - UT's praksis - ved Redaktionen

Meddelelser om Thukydid-kurset - ved Bodil Due

Lærernes forslag til undervisningen i F og E 81

Debat:

Videnskab og politik - af Bent Dalsgaard Larsen

Studenternes valgudtalelse

Myte og film - af Villy Schmith

VTILE DVLCI: JULRFEST og GENERALFORSAMLING

Defensor novissimus Classicae Philologiae

Redaktionen beklager, at dette nummer af avisen mangler sidetal. Duplikatoren er brudt sammen, - og i denne katastrofesituation har Redaktionen fået hjælp fra Kirsten Holm Nielsen, som vi takker.

2. sept. 1980

Referat af IB-møde tirsdag den 19. august 1980 kl. 13.00

Til stede: Erik Ostenfeld (bestyrer), Bent Dalsgaard Larsen, Poul Ole Jastrup, Dorthe Fuglede.

Fraværende (med afbud): Hans Gregersen, Søren Chr. Hindsholm.

- / -

1. Godkendelse af referater fra IB-møder nr. 9 den 2.6.80 og nr. 10 den 19.6.80.
Referaterne godkendtes.
2. Det blev overdraget til Jastrup og Dorthe Fuglede at behandle repro-sagen og komme med forslag til praktisk forvaltning.
3. Nyt møde blev fastsat til 25. august kl. 13.
4. Eventuelt.
Intet.

Mødet sluttede kl. 15.15.

Erik Ostenfeld Bent Dalsgaard Larsen
referenter ad hoc

I forbindelse med godkendelse af ovenstående referat tilbagekaldes hermed følgeskrivelsen af den 22.8 til tidligere referatudkast af 20.8.80.

Erik Ostenfeld
Bestyrer

Referat af IB-møde mandag den 25. august 80 kl. 13.00

Til stede: E. Ostenfeld (bestyrer), P.O. Jastrup, Bent Dalsgaard
Larsen og Dorthe Fuglede.

Fraværende

med afbud: Hans Gregersen og Søren Christian Hindsholm.

- 0 -

Meddelelser fra Bestyreren.

Instituttet har modtaget:

- a) Skrivelse fra Universitetet vedr. prorektor valg. En kopi er uddelt til lærerne.
- b) To publikationer fra Psykologisk Institut ang. et symposium om livskvalitet.
- c) Program fra Institut for Litteraturhistorie om åbent universitetskursus i Litteraturhistorie.
- d) Fra Universitetet undervisningsassistancebevilling for E-80. O & M har fået tildelt 22 konfrontationstimer og Indisk afd. 50.
- e) Bevilling på kr. 200,- til rustutorer.
- f) Fra det Hum FSN skrivelse på grund af registerlovens ikrafttræden med forespørgsel om hvilke fortegnelser der findes på Institutterne over studenter og lærere. Bestyreren har til FSN oplyst om Institutets studenterkartotek, der ikke indeholder CPR-numre.
- g) En indkaldelse af ansøgninger om rejsegodtgørelse for deltidslærere i E-80.
- h) Bilag til regelsamlingen vedr. ansøgninger om adgang til studierne ved AU uden adgangsgivende eksamen.
- i) Fra Universitetet skrivelse vedr. en konkret sag om bedømmelse af en eksamensopgave, hvor der ikke kunne opnås enighed mellem eksaminator og censor.
- j) Bevilling på kr. 2.000,- til dækning af indkøb af faglige værker fra Franz Blatt's efterladte bibliotek.
- k) Institutavisen fra Nordisk Institut.
- l) Fra Undervisningsministeriet kopi af skrivelse vedr. officiel invitation til Otto Steen Due til at gæsteforelæse på Universitetet i Louvain-la-Neuve i begyndelsen af maj 81 og OSD's bekræftende svar. IB erklærede sig indforstået med, at OSD i den anledning er bortrejst ca. 1 uge.
- m) Skrivelse fra Universitetet vedr. anvendelse af TAP-kompensationsmidler.
- n) Spørgeskema fra Sällskapet för Judaistisk Forskning i Uppsala vedr. Judaistisk forskning i Norden. Bestyreren ville orientere Selskabet om Iosephus Latinus.
- o) Fra Inst. for Kunsthistorie orientering om enkelttværfag: Antik og Neoklassik.
- p) Fra Engelsk Institut et eksemplar af instituttets skriftserie The Dolphin.
- q) Fra valgsekretariatet skrivelse om afholdelse af ordinære valg til samtlige institutråd i valggrupperne II deltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere, III TAP, IV studerende. Dette ville blive taget op på næste IB-møde.
- r) Fra administrationen årsberetning 78-79 og Informationsnøgle 80.

- FRANCO UNIVERSITÄT
UNIVERSITÄT FOR
s) Fra budgetkontoret vejledning og regler for udlevering og salg af skriftligt undervisningsmateriale. Bestyrelsen vedtog en foreløbig vejledning, som ville blive uddelt til lærerne.
t) Redegørelse fra Peter Terkelsen om hans arbejde med Du Cange.

Eventuelt.

Intet.

Næste IB-møde fastsattes til mandag den 1. september 80 kl. 10.00

Dorthe Fuglede

Referat af IR-møde 19.5.1980 kl. 13.30 i K-1

Fil stede: Erik Ostenfeld (bestyrer), Holger Friis Johansen, Otto Steen Due (til 16.25), Bodil Due, Poul Ole Jastrup, Bent Dalsgaard Larsen (til 16.20), Ole Thomsen, Giuseppe Torresin, Dorthe Fuglede, Karin Wiedemann (til 16.25), Søren Sørensen, Svend Erik Matthiassen, Ulla Jelsgaard, Kirsten Holm Nielsen (fra 14.05), Simon Laursen, Søren Chr. Hinds-holm, Hans Gregersen.

Fraværende

med afbud: Erik Hjortshøj.

- 0 -

1. Godkendelse af dagsorden.

Dagsordenen godkendtes, idet dog GT anbefalede, at flere ting blev sat på til hvert IR-møde for fremtiden.

2. Godkendelse af referaterne fra IR-møde nr. 3 af 3.3.80 og det ekstraordinære IR-møde nr. 4 af 24.3.80.

Referat 3 godkendtes med den rettelse af en trykfejl, at "pkt. 9 & 11" under pkt. 1 ændredes til "pkt. 9 & 10".

Referat 4 godkendtes.

3. Bemærkninger til IB-referaterne nr. 4-7, 25.2.80, 17.3.80, 31.3.80 & 14.4.80.

Intet.

4. Meddelelser fra bestyreren.

- a) Ferietillæg vil blive udbetalt i maj måned og være til disposition ultimo maj.
- b) Instituttet har fra Lønadministrationen modtaget en oversigt over alle lønsatser pr. 1.4.80.
- c) HF har indkaldt forslag til prisopgaver for året 1981 m. sidste indsendelsesfrist 9.6.80. Efter en kort ordveksling konkluderede bestyreren, at han ville undersøge de nye regler vedr. prisopgaver nærmere og derefter skriftligt indhente eventuelle forslag hos relevante forslagsstillere.
- d) Stedfortræderen BDL orienterede om arbejdet med den danske Du-Cange. Eftersom der er skiftet bevillingshaver (for øjeblikket EO), havde lønudbetalingen indtil videre ikke fungeret, og ansøgninger om henholdsvis tillægsbevilling og senere kvotabevilling (3/5 stilling) p.g.a. Peter Terkelsens nyligt erhvervede cand.mag.-examen var trukket i langdrag. For øjeblikket rykkedes der for bevillingsskrivelsen for at få lønudbetalingen i orden.

I samme forbindelse udtryktes der fra flere sider ønske om at have PT med til kommende IR-møder som gæst med taleret. Det mærkede bestyreren sig, og PT ville for fremtiden også modtage indkaldelser til IR-møder.

5. Meddelelser fra Studienævnene.

Intet fra Indisk Studienævn.

Studienævnsformand SL kunne fortælle, at FSN havde godkendt oldtidskundskabsexamensordningen, og at undervisningen altså ville starte efter planen til september 1980. Derudover henviste han til SN-referaterne for oplysninger om de skrivelser, der derudover havde lagt beslag på SN's tid.

5. Meddelelser fra HF.

På forespørgsel forklarede POJ den seneste udvikling i dekanatets forsøg på at afbøde de værste konsekvenser af budgetreformens nedskæringer. Situationen for 1981 var endnu ikke helt afklaret, men undervisningsassistentkontoen var ca. halvt fyldt op og ville få, hvad der eventuelt yderligere kunne reddes.

7. Meddelelser fra Klassikerforeningen og Folkeuniversitetet.

a) Klassikerforeningen

Bestyreren refererede fra et møde i Odense 17.4.80 i KF's kontaktudvalg til universiteterne. På mødet var man kommet vidt omkring og havde behandlet bl.a. følgende: Udvalgets funktion, de klassiske fags stilling i gymnasiet, forholdet mellem gymnasium og universitet, efteruddannelsesmuligheder, udgivelser, muligheder i radio og TV for fagrelevante udsendelser og uddannelsespolitik generelt.

Bestyreren fremlagde friske tal for antallet af studerende ved fagene i henholdsvis KBH. (ca. 170), Odense (38) og Århus (55). Han pointerede KF's generelle ønske om bedre kontakt og udveksling af oplysninger mlm. foreningen og universiteterne, og specielt kom han ind på uofficielle tilbagemeldinger fra skuffede studenter til deres gamle lærere om rusundervisningens mangler på universiteterne. BD og HFJ protesterede imod, at KF blandede sig i universitetsanliggender på den måde, da kritikken jo for at have effekt burde gå fra student til SN. OT forsikrede imidlertid, at Theklubben under SN var i fuld gang med behandlingen af netop problemerne ved studiestart.

Bestyreren fortsatte med oplysning om, at der er ledige stillinger i fagene, hvilket OSD anbefalede blev meddelt, f.eks. i Information og Debat, og om, at OUC havde en praksis med at gøre opmærksom på sig selv ved at få gymnasieelever på besøg. HFJ anbefalede, at dette forsøgte genindført på ÅU, og BD mente, der i den forbindelse måske kunne hentes midler fra den centrale studievejledning; den burde KF i hvert fald informeres om. I samme forbindelse påpegede GT mulighederne for at give oplysninger om jobmulighederne i de klassiske fag i forskellige fagblade og derved fremme rekrutteringen af studerende.

Endelig omtalte bestyreren KF's interesse i at få oplysninger om f.eks. ideer til efteruddannelseskurser eller projekter med undervisningsmateriale, så samarbejdet om disse ting kunne fremmes. Dette fandt HFJ nyttigt, og han så gerne, at der blev tale om gensidige oplysninger, så universitetet kunne være bedre informeret, f.eks. om latinens nuværende og kommende stilling i gymnasieskolen.

Under dette punkt omtalte OT et kommende møde i udvalget, der skal tage sig af kontakten til AUC. På dagsordenen ville være bl.a. uddannelse af oldtidskundskabslærere på AUC, herunder stilling til en klassisk filolog, en undersøgelse af betydningen af sprogindlæring på 9. klasses niveau og mulighederne for at ændre klassiker-

grenen, i første omgang med forsøg med indplacering af tysk el. engelsk i 2. & 3. g.

b) Folkeuniversitetet.

Bestyreren berettede om de gode muligheder for FU-kurser udenfor universitetsbyerne. Han havde på sidste programudvalgsmøde foreslået emnet "Nero" som et tilbud til FU i Aarhus, og det havde der vist sig at være interesse for.

I E80 ville der på FU i Aarhus komme Kursus-afsnittet Filosofi, omhandlende "den antikke opfattelse af mennesket - mellem kultur og natur", og dette ville så lægge op til en tværfaglig forelæsningsrække fra F81 over "menneskets natur". Desuden starter så grundforløbet forfra. Til forløbet i efteråret modtog han selv og GT gerne hjælp fra andre.

BD fortalte, at forløbet i F80 over græsk drama nu var planmæssigt færdiggjort med 9 deltagere, og GT mindede om nødvendigheden af kontakt til arkæologerne med henblik på grundforløbet i F81.

3. Fordeling af undervisningen E80

Først omdelte bestyreren udover de 2 af POJ udarbejdede planer en tredje plan, herefter kaldet plan IIa. Efter en kort læsepause tilsluttede POJ sig denne, og bestyreren kommenterede planen: De få ændringer i planen i forhold til plan II skyldtes, at der ellers sikkert ikke ville blive nok studerende til de enkelte gennemgange. Eneste problem var vægtningen af BDL's timer om De Anima-traditionen, og her foretrak han, at den principielle drøftelse blev udskudt, mens de 2 skematimers vægtning som 1 blev taget som en ad hoc-løsning, der netop i sit "ulogiske" kompromis havde sin styrke. Så ville nemlig principielt intet være givet og intet afstået.

Herefter bad SL på SN's vegne om en pause, så SN kunne konferere.

Efter den udtalte SN følgende 3 ting ved formanden, SL: 1) Det støttede plan IIa, da den plan fuldt ud opfyldte SN's ønsker, men udtalte, at De Anima var fremkommet på en ejendommelig måde. Normal procedure der var ønskelig, ja alt andet ville være uheldigt. 2) Det var udmærket med 2 indplacerede fritekster, men SN henstillede til fremtidige timefordelere at spørge SN om en prioritering af flere ønsker. 3) SN's rådighed over timer i F81 måtte ikke indskrænkes, hvilket POJ jo heldigvis havde bekræftet.

Næstformanden BD supplerede, at SN selvfølgelig kun havde set på skematimer, da vægttimerne var IR's anliggende.

Dernæst udspandt der sig en længere diskussion om vægtningsproblemet. EO og HFJ plæderede for vægtningen af de 2 De-Anima-timer som 1, netop fordi den løsning var principielt utilfredsstillende for begge parter. Den principielle diskussion måtte så vente, og det specielle problem var med denne ad hoc-løsning ude af verden. Heroverfor betonedes GT og OT, at det netop var en beslutning med principielle implikationer og ikke et spørgsmål om tal. At udskyde en principdiskussion ville forgifte mellemtiden, og de mente ikke, at proceduren for undervisningsforslag var blevet fulgt. Begge anbefalede, at timerne ikke vægtedes.

BDL erklærer sig i vid udstrækning inhabil. Han mente at have fulgt proceduren og forstod ikke kritikken mod sin fremgangsmåde. Han ville acceptere vægtningen som 1.

Hertil sagde OSD, at hvis BDL's skrivelse var konciperet i overensstemmelse med 1976-procedurevedtagelsen, måtte timerne vægtes som 2; men netop dette havde der jo været uklarhed om. I betragtning af, at BDL havde haft 2 præciseringsmuligheder, han ikke havde benyttet, nemlig 1) da IB opgav det disponible timetal til SN og 2) da SN bad lærerne om forslag til undervisningen, bad OSD BDL svare på, om han ikke ville acceptere, at timerne ikke blev vægtet.

BDL redegjorde for de principielle uklarheder, han mente der var på området og beklagede, at det hele var blevet så problematisk. Han sporede en vis uvilje mod netop sine forskningsområder; men ville ikke udtale sig om det konkrete problem. Han ville acceptere den afgørelse, som IR traf, erklærede sig inhabil og forlod mødet.

Efter en kort pause fremlagde GT et forslag, der i sin endelige udformning kom til at lyde:

Idet IR anerkender enhver lærers ret til at undervise i tilknytning til sin forskning skal IR dog tilkendegive, at kun undervisningstimer, som enten ligger indenfor det af SN ønskede eller er anmeldt til IR i overensstemmelse med den i IR-referat af 28.10.76, pkt. 10 anførte procedure, kan vægtes.

Blandt andre var HFJ betænkelig ved formuleringen. Den var taktisk uklog og kunne få dårlige konsekvenser. Hvis den blev vedtaget, ville han have til referat, at "flertallets vedtagelse er ganske overordentlig dum".

I et svar hertil sagde KHN, at IR ikke skulle handle i frygt for, at helvede brød løs; så langt hun kunne huske tilbage havde der været kævl og uenigheder på instituttet, så det var det, der måtte stoppes.

Ved afstemning stemte 9 for, 2 imod, og 3 undlod at stemme.

Eventuelt.

Intet.

Mødet sluttede 17.35.

Hans Gregersen
Referent

Studienævnet

Referat af studienævnsmøde mandag 25. august 80

Tilstede: Simon Laursen (formand), Ole Thomsen, Bodil Due, Giuseppe Torresin, Palle Vinther, Peter Fink.

- 0 -

Godkendelse af dagsorden.

Dagsordenen godkendtes, idet man dog vedtog at pkt. nr. 8 kun behandlede som en diskussion, uden beslutning.

Godkendelse af referat nr. 9 den 9.6.80.

Peter Fink ønskede følgende rettelser indført til pkt. 6. '6' tilføjes foran overskriften. Linje 6 (side 2); efter 'fra' indføjes 'en forsøgsordning vedtaget på SN-mødet'; efter '25.8.78' tilføjes 'der ikke var fuldtalligt'; 'men' erstattes af 'og'; 'desuden' tilføjes efter 'havde'.

Linje 7 (side 2): efter 'skemaet' tilføjes 'i september 79'; 'et studentermøde' erstattes med 'studenternes opstillingsmøde'; efter 'oktober' tilføjes '79'.

Linje 8 (side 2); 'været udtrykt utilfredshed med ordningen' erstattes med 'efter debat og afstemning vist sig at være et stort flertal for at føre medlemstallet tilbage til 2 x 4'.

Linje 9 (side 2): 'opløste PF følgende' erstattes med 'anførte PF følgende argumenter for den trufne beslutning og utilfredsheden med forsøgsordningen'.

Efter linje 54 (side 2) indføjes: 'I tilknytning til BD's oplysning den anvendte fremgangsmåde ved fastsættelse af medlemstallet for 80 gjorde PF i øvrigt opmærksom på det påfaldende i, at hverken aftalen mellem formand og næstformand eller en diskussion om emnet var nævnt med ét ord i SN- og IR-referater fra året 79'.

Linje 9 (side 3): 'PF var fast imod dette med indvilligede til sidst heri', erstattes med 'PF mente derimod, at det var vigtigt at nå til en acceptabel løsning på problemet allerede i forårssemestret, idet der i slutningen af august ville være meget få studenter tilstede på instituttet og derfor ringe muligheder for at indkalde til et studentermøde'. 'Der var' erstattes med 'alligevel var der'.

3. Meddelelser fra formanden.

A SN havde modtaget:

- a. Piece om jobmuligheder for humanister.
- b. Referat af Husudvalgets møde. M.Linton blev valgt til formand.
- c. Oplysninger om parkeringspladser.
- d. Skrivelse fra husudvalget om porcelæn-aflevering.
- e. Fakultetsstudienævnets godkendelse af Oldtidskundskab.
- f. Klage til Fakultetsstudienævnet fra Institut for Religionshistorie.
- g. Støtterammer fra SU.
- h. Skrivelse fra registraturen om rusmodtagelse.
- i. Optagelsesliste.
- j. Dispensationsansøgning.
- k. Stillingsopslag for latin for arkæologer og historikere.

- l. Valgpapirer.
- m. Skrivelse om læseteknisk udvalg.

B SN har afsendt:

- n. Opslag til klassikerforeningens meddelelser om undervisning i efteråret 80.
- o. Brev til Finn Hobel om etableringen af OK-bifag.
- p. Breve til Allan Lund om beviser for deltagelse i Latin for arkæologer og historikere.
- q. Brev til registraturen med meddelelse til de nye studerende.

Meddelelser fra FSN.

Ingen.

Nedsættelse af tutorhold.

Det pålagdes formandskabet at udarbejde skema forslag og tage sig af det praktiske arrangement. Man besluttede at opfordre de øvrige lærere ved Instituttet til at møde op og hilse på. Formandskabet skulle også fremskaffe oplysninger om det nye suppleringskursus i græsk og latin og tage kontakt med J. Ledet-Christiansen om timeplan og lærebog.

Nedsættelse af tutorhold.

SN nedsatte 3 tutorhold BD og SL til oldtidskundskabsstuderende med baggrund i sprogfag. GT og PV til OK-studerende med historie, kristendomskundskab osv., OT og PF til latin, græsk og filologistuderende.

Planlægning af arbejdet i efteråret.

Der var i SN enighed om, at en af de vigtigste opgaver i efteråret blev arbejdet med oldtidskundskabsordningen.* Der ville her bl.a. blive et stort arbejde med nedlæggelse af retningslinier for dispensationer. Arbejdet med turnusplanen måtte også prioriteres højt.

SN diskuterede igen SN's mandattal. Lærerrepræsentanterne orienterede om deres forhandlinger og meddelte, at der i lærergruppen **var fuld tilslutning til observatør-ideen. Studenterne havde endnu ikke haft mulighed for at høre deres gruppe og måtte derfor fastholde mandatet fra oktobermødet.

Man diskuterede også de oldtidskundskabsstuderendes behov. Der var enighed om, at man ønskede ét studienavn. Det besluttedes at afholde et ekstraordinært møde tirsdag den 2.9.80. Tidspunktet ville blive meddelt senere.

Evt.

Herunder orienterede OT om forhandlinger ved Ålborg Universitetscenter ang. eventuel indførelse af OK. Der havde været et indledende møde i begyndelse af sommeren med deltagelse af repræsentanter fra Ålborg Universitet, Århus Universitet (OT) samt Klassikerforeningen (ved formanden Finn Jorsal).

Bodil Due
referent

*tilføjelse: og studievejledningen.

**ændring: var fuld tilslutning til indførelse af en observatørordning for studenterne med fuld taleret og ret til deltagelse i udvalg.

Studienævnet

Referat af ekstraordinært studienævnsmøde tirsdag den 2. sept. 1980

Til stede: Simon Laursen (formand), Ole Thomsen, Bodil Due, Giuseppe Torresin, Palle Vinther, Peter Fink.

- 0 -

1. Godkendelse af dagsorden.

Dagsordenen blev godkendt.

2. Meddelelser fra formanden.

SN havde modtaget:

- a) Meddelelse om restbeløb på undervisningsassistentkontoen.
- b) Godkendelse fra Fakultetsrådet af OK-bifag.
- c) Læseplan, referat, samt opgaver fra Odense Universitet.
- d) Studietilmeldinger samt dispensationsansøgning.
- e) Referater fra København, herunder udkast til ny bifagsordning i latin.
- f) Telefonisk orientering fra Ledet Christiansen om suppleringskursus i græsk.

3. Meddelelser fra Fakultetsstudienævnet. Intet.4. Studienævnets mandattal i 1981.

Palle Vinther udtalte på studenternes vegne følgende: Det havde ikke været muligt at indkalde til et stort studentermøde, men man havde holdt et fagudvalgsmøde, hvor man havde analyseret forholdet og mulighederne. Man havde her besluttet at frafalde forslaget om 2x4, idet man dog stadig fastholdt og ønskede ført til referat, at studenterne anså dette for det bedste mandattal. Man ville i stedet acceptere en ordning med 2x3 mandater plus en observatør med taleret og ret til at indgå i udvalg.

Dette vedtoges.

SN diskuterede derefter om man allerede i efteråret burde have en observatør, eventuelt som foreslået af GT en oldtidskundskabsstuderende. SL mente, at man burde vente lidt og så spørge de OK-studerende om de, som en ad-hoc løsning, ønskede en observatør. OT mente at det burde understreges, at der var tale om en foreløbig løsning, idet de OK-studerende ikke skulle udskilles som en særlig gruppe. Dette var der enighed om.

SL formulerede det derpå således, at man i oktober skulle have en principiel debat om observatør-problemet.

Sluttelig udtalte PF, at det kun var et af problemerne der løstes på denne måde, og at indførelsen af en observatør ikke kunne siges endeligt at løse hele spørgsmålet. Studenterne havde under indtryk af den øjeblikkelige situation accepteret lærernes forslag, men spørgsmålet måtte diskuteres igen.

Udtalelse til instituttet vedr. de aspekter af et brev fra P.O. Jastrup, der vedrører studienævnet.

SN diskuterede de studienævnsrelevante aspekter ét for ét, og der var enighed om, at SN ikke kunne se at man havde begået procedurefejl. Man havde ikke modtaget nogen følgeskrivelse og havde derfor afventet en sådan eller en nærmere forklaring fra BDL. Under alle omstændigheder havde man ventet en beskrivelse af undervisningen i forbindelse med UT's indhentning af lærerønsker. Heller ikke på IR-mødet kunne SN siges at have handlet ukorrekt.

Det blev overladt formandskabet at udarbejde en kladde til svar til d. 15.

Eventuelt.

Under eventuelt drøftede man dels en henvendelse til fagkonsulenterne angående praksis med kompetence i OK, dels problemer med arkæologiprøven, og problemer med AB.

Bodil Due
referent

UNDERVISNINGENS TILRETTELÆGGELSE - UT'S PRAKSIS

Eftersom undervisningen ved de forskellige institutter på AU planlægges meget forskelligt, har redaktionen påtaget sig den opgave at beskrive, hvordan man planlægger undervisningen ved O&M.

Hvert år nedsætter studienævnet et udvalg til undervisningens tilrettelæggelse (UT). Der findes også en turnusplan, hvis formål er abstrakt at sikre, at bestemte undervisningsforløb i de faste discipliner (stil, version, historie og samfundsforhold, religionshistorie osv.) og bestemte forfatterskaber og genrer vender tilbage med bestemte mellemrum for at sikre en rimelig fordeling på de enkelte år og de enkelte studerendes studietid.

Ved undervisningens planlægningstidspunkt - fra i år hvert efterårssemester - træder UT sammen for at undersøge, hvad turnusplanen forudsætter i de kommende to semestre. Ud fra en analyse af turnusplanen og de sidste års faktisk afholdte undervisning foreslår UT og vedtager SN en henvendelse til lærerkollegiet først og senere - på baggrund af lærernes svar, kommentarer og forslag til konkretisering af turnusplanen - en henvendelse til de studerende. Det er det skema, som man nu kan få forskellige steder på instituttet, og som alle studerende bedes udfylde og indsende i så stort tal som muligt. Det er nemlig på grundlag af de svar, at studienævnet træffer den endelige beslutning om de to næste semestres undervisning. Ved at svare vil enhver få størst mulig indflydelse på planlægningen, vil de beskedne ressourcer blive anvendt bedst muligt og vil størst mulig tilslutning til kurserne i næste semester blive sikret.

Nu bort fra teorien og over til det praktiske. Skemaet fås på sekretariatet, på biblioteket, på gangen, og som noget nyt fremsendes det til lærerne for GSK-kurserne i græsk, så det kan deles ud der. Skemaet skal afleveres forsynet med underskrift inden fredag den 21. november kl. 12.

Studenten udfylder skemaet ved at tilføje sine egne kommentarer og forslag til de forskellige rubrikker eller ved at tage stilling til de lærerforslag, som er trykt i forlængelse af dette og er slået op på opslagstavlerne. I bedes også anføre, om I ønsker

undervisningen på grundlag af a) tekst på originalsproget, b) oversat tekst (statarisk eller kursorisk) eller c) en kombination af a) og b).

OK-studerende finder deres område repræsenteret under græsk for størstedelens vedkommende, men det betaler sig også for dem at kigge under latin.

Red.

VEDRØRENDE BODIL DUES THUKYDID-GENNEMGANG

Timerne foregår fra tirsdag d. 25 som diskussioner på baggrund af oversatte passager samt sekundærlitteratur. Også folk, der ikke har fulgt gennemgangen af Melos-dialogen er velkomne.

Den 25. november er det hensigten at diskutere Melos-dialogens betydning og placering ud fra Jacqueline de Romilly L'imperialisme Athenien p. 230 ff. samt Hans Herter: Pylos und Melos i Wege der Forschung-bindet om Thukydide. Til sammenligning læses Athenienserens tale i 1. bog §§ 72 - 78.

Programmet er i øvrigt kort fortalt følgende:

tirsdag d. 2.-12.: Perikles' taler i 2. bog §§ 13-14, 34-46 og 59-65.

tirsdag d. 9.-12.: Kleon og Diodotos' taler i 3. bog §§ 35-49 samt §§ 81-83 (Korkyra).

tirsdag d. 16.-12.: Nikias og Alkibiades' taler før Siciliens-ekspeditionen, VI 8-25.

Bodil Due

STUDENTERNE BEDES HUSKE, AT DE PÅ STUDENTERSPØRGESKEMAET KAN
ANTEN ANFØRE EGNE FORSLAG
ELLER TAGE STILLING TIL NEDENSTÅENDE LÆRERFORSLAG

FORÅRET 81

Prøsk I pros. introd.
poesi introd.

II tragedie, af SN foreslået: på grundlag af oversættelse.

Lærerforslag:

A. Euripides-tragedier i tilknytning til P. Vellacott,
Ironic Drama

B. Kvindeproblematik fx. centreret om ægteskab:

A. Supp., S. Trach., E. Alc., Med., Ion etc.

lyrik, Lærerforslag:

A. Simonides og andre, tekstgennemgang

B. Sappho -"-

C. Sappho/Alkaios -"-

filosofi, af SN foreslået på grundlag af oversættelser tematisk,
gennemgang i politisk filosofi.

Lærerforslag:

A. Sokrates'/Platons (+evt. Aristoteles') moralfilosofi.

B. Platon, Gorgias

fri tekst, Lærerforslag:

A. Fremskridtstanken (Edelstein, Dodds).

B. Ps.-Xenofon og/eller Arist. Ath. Pol., tekst+overs.

C. Ps.-Xenofon Ath. Pol. og/eller Xen. Lac. Pol.,
tekst+overs.

D. Theofrast, Karakterer, tekst+overs.

E. Platon, Staten I. bog, tekstgennemgang

F. Aristoteles, Politikken i uddrag, tekstgennemgang

III Stil I??

Stil II

IV Historie og samfundsforhold, andet sem. (att. demokrati)

Religionshistorie?? VED EN FORGLEMMELSE ER DER IKKE BLEVET SPURGT
PÅ STUDENTERSKEMAET, OM DET KAN ACCEPTERES
AT DETTE KURSUS UDSÆTTES INDTIL VIDERE, MEN
DETTE BEDES STUDENTERNE TAGE STILLING TIL.

Litteraturhistorie, Lærerforslag: Aristoteles' Poetik

latin I pros. introd.
poesi introd.

II epos, SN: "Helst andre end Vergil".

Lærerforslag:

A. Lukan, tekstgennemgang, men som en særskilt annonceret del forelæsninger over udforskningen af sølv alderpoesien som manierisme.

B. Ovid, Fasti.

historie, SN: "Helst andre end Livius og Sallust".

Lærerforslag:

A. Tacitus

Satire, Lærerforslag:

A. Juvenal, 6. satire, kvindesatiren, tekstgennemgang

taler, af SN foreslået: invektiver

Lærerforslag:

A. In Pisonem *tekstog.*

B. Pro Caelio —

C. 2. Filippiske —

D. Pro Sestio —

III Stil I

Stil II

Version, hver uge

IV Historie og samfundsforhold, 1. sem.

Filosofi (-historie), af SN foreslået: hellenistisk filosofi,
for græsk + latin + OK

Lærerforslag:

A. Hellenistisk filosofi

B. Middelalderfilosofi

- sk I Pros. Introd.
Poesi Introd.
Introd. til studiet
- II epos, af SN foreslået: Introd. til Homerproblemet
Lærerforslag:
A. Gennemgang med vægt på scholie-fortolkning, viderekomne
B. Tvedelt: (1) generelle problemer, på grundlag af overs.,
(2) tekniske problemer: metrik, sprog, formler
historie, af SN foreslået: sammenlægning med talere (se ndf.)
med henblik på populær morality, tekstg. + overs.
talere, om SN's forslag se lige ovenfor
Lærerforslag:
A. Aischines In Timarchum og Ps.-Demosthenes In Neaeram, overs.
B. Talere m.h.p. populær morality
- III Stil I
Stil II
- IV historie og samfundsforhold 1. sem
sproghistorie, af SN foreslået kollokvium om overs.-problematik
Lærerforslag:
A. overs. af græsk drama, teori og praksis
B. læsning af indskrifter
C. kollokvium over moderne sprogbeskrivelsesmodeller og deres
anvendelighed inden for vore fag.
- in I Pros. Introd.
Poesi Introd.
- II Drama, SN: andre end Plautus
Lærerforslag:
A. Terents Phormio, overs.-øvelser, projekt
B. Seneca Phaëdra, tekstg., men separat afdeling om Nachleben
Filosofi,
Lærerforslag:
A. Cicero De officiis på basis af tekst og overs.
B. Cicero De Fato.
C. Almen introd. til filosofien i middelalderen med gennemgang
af udvalgte tekster fra sentens- og summa-litteraturen
Fri,
Lærerforslag:
A. Apuleius Metamorphoser
B. Martianus Capella De nuptiis Mercurii et Philologiae, forb.
til filologiens historie (se ndf.)
C. Ovid Heroides, tekstg.

forts.

- D. Varro De lingua Latina, 2. del
- E. Middelalder- eller nylatinsk tekst
- F. Satyricon, tekst + overs.

III stil I

stil II

version, hver anden uge

IV historie og samfundsforhold 2. sem.

Desuden har SN anført flg. forløb som ikke har kunnet tilgodeses i de umiddelbart foregående semestre:

Kursus i tekstkritik og palæografi, men i lærerbesvarelserne har der været henvist til at kurset bør være i enten græsk eller latin, og at det evt. bør koncentrere sig om enten tekstkritik eller palæografi.

Kursus i filologiens historie

Lærerforslag:

- A. Filologihistorie kombineret med kursus i renæssancens latinlitteratur: antik litt. som inspirationskilde
- B. se Martianus Capella under fri ovf.: hertil kommer forslag om: Kommentarens historie; dansk filologi; utraditionelle strømninger i 19. og 20. årh.; Ruhnken og Bentley. ^{x)}

*3: dette
4 ad.
ville for-
lag.*

Tværfagskursus sammen med klas. arkæologi

Lærerforslag:

- A. Læsning af indskrifter (se under sproghist. ovf.)
- B. Delfi, på grundlag af overs.

Bent Dalsgaard Larsen

Et af de mest brændende problemer for universiteterne siden 70'erne, ikke blot i Danmark, men ud over verden, har været spørgsmålet om forholdet mellem videnskab og politik. Det rummer i sig spørgsmålet om forholdet mellem universitet og samfund; dermed er det tydeligvis et politisk problem. Det rummer også spørgsmålet om, hvorvidt videnskab til syvende og sidst ikke er andet end en funktion af det politiske; dermed rejser det spørgsmålet om, hvad videnskab i det hele taget er, - om man vil: et videnskabsteoretisk spørgsmål. Med den plads, universiteterne indtager i samfundet, er det klart, at disse spørgsmål er af meget stor betydning for alle.

At der er en nær sammenhæng mellem universitet og samfund, og at videnskab og politik alene af den grund ikke kan adskilles, er ret indlysende, og det vil næppe blive bestridt af nogen. Det er den politiske myndighed, Folketinget, der giver bevillingerne til universiteterne. Der ligger heri en klar og vigtig bestemmelsesret for statsmyndigheden i forhold til universiteterne, og der kan gennem bevillingerne og de bestemmelser, som den politiske myndighed giver for universiteterne, bestemmes overordentligt meget over universiteterne. Denne ret følger naturligt med bevillingerne, men det er klart, at bestemmelsesretten kan udøves på forskellige måder med større eller mindre indgriben i og styring af universiteternes arbejde. Uden at gå nærmere ind i denne problematik, der fordrer en hel behandling for sig, skal det kort siges, at der har været dansk tradition for udstrakt selvstyre til universiteterne ud fra den rigtige betragtning, at skal universiteterne opfylde deres opgaver i forskning og videnskabelig undervisning forudsætter det nødvendigvis frihed til dette faglige og saglige arbejde. Den enkelte forsker kan ikke pålægges en bestemt forskningsopgave, og det kan ikke statsligt foreskrives, hvilke resultater forskeren skal komme til. En kraftig indgriben i universiteternes forhold er i Danmark sket med Styrelsesloven, der forudsætter nye ledelsesformer på universitetet og medfører en række konsekvenser for universiteternes daglige arbejde. Man kan derfor sige, at med styrelseslovens indførelse

er der indført et nyt forhold mellem politisk myndighed og universitet. Dette er ikke en kvalitativ bedømmelse, men en konstatering. Forholdet mellem politisk myndighed og universitet kom dermed i bevægelse og i en ny udvikling.

Den oplagte sammenhæng mellem universitet og samfund kan også konstateres, når vi ser det fra universiteternes side. Universiteterne uddanner kandidater til en mangfoldighed af poster i samfundet og ofte til poster, der er ikke blot meget vigtige, men afgørende for samfundet, for kvalificeret forvaltning, undervisning, sundhedsvæsen, teknologi o.s.v. og for hele samfundets og folkets kultur. Det er universiteternes opgave at give uddannelser på højt niveau og det kan og skal universiteterne give ud fra og i kraft af den forskning, der er universiteternes stadige kilde til ny erkendelse og viden, samt til at fastholde og videregive den indsigt, som er vundet både i tidligere tider og i det nyeste forskningsarbejde.

Det må allerede med disse få bemærkninger være helt klart, hvor afgørende vigtigt det er, at der er et godt og positivt forhold mellem samfundsmyndigheder og universiteter. Det er vigtigt, at der er politisk forståelse for, hvor afgørende det er for hele landets udvikling at fremme universiteterne og det højt kvalificerede forsknings- og undervisningsarbejde på universiteterne, og det er vigtigt, at universiteterne forvalter deres nødvendige frihed i stor ansvarlighed over for de politiske myndigheder og hele samfundet.

Der er imidlertid også på andre og mere komplicerede måder sammenhænge mellem videnskab og politik. Hele den politiske baggrund i et samfund kan på den ene og den anden måde have indflydelse på og betydning for det videnskabelige arbejdes vilkår, og gennem uddannelserne spredes i samfundet det arbejde, der gøres ved universiteterne, på en mere kompliceret måde end ved en simpel videregivelse af en klart afgrænset saglig viden. De mennesker, der arbejder videnskabeligt på de forskellige fagområder, er ikke kun videnskabsmand og -kvinder, de er også borgere i samfundet og deltager ud fra deres borgerret og -pligt i samfundslivet, i valg o.s.v., og da mange videnskabelige opgaver har en nær forbindelse til eller ligefrem helt direkte er en del af samfundslivet, kan det blive overordentlig vanskeligt at holde den videnskabelige arbejdsopgave og de samfundsmæssige vurderinger ude fra hinanden. Denne problematik gælder mere eller mindre alle videnskabsgræne, men særlig oplagt er den vel nok ved humaniora og samfundsvidenskaberne, hvor de almene, menneskelige og samfundsmæssige spørgsmål i særlig grad er i fokus. De kombinationer af videnskabe-

ligt arbejde og politiske, samfundsmæssige synspunkter og vurderinger, der kan følge heraf, betyder forskellige former for og grader af sammenhæng mellem videnskab og politik.

I universitetsdebatten siden 70'erne har såvel den statslige myndigheds forhold til universiteterne som den sidstnævnte kombination mellem videnskab og politik været stærkt fremhævet. Det har ført til, at sammenhængen er blevet fremhævet så ofte, at det er blevet en udbredt, omend uspecificeret anskuelse, at videnskab og politik kun er to sider af samme sag. Her nærmer vi os en opfattelse, hvorefter videnskab til syvende og sidst er en funktion af det politiske slet og ret. Derfor anses beslutninger, vurderinger, bedømmelser og hele arbejdet ved universitet for principielt politiske, og der drages heraf den konsekvens, at universitetet nu engang er et politisk universitet, og man må arbejde med det og på det på denne forudsætning. Den politiske målsætning kan ikke fjernes, men må hellere erkendes og bevidst gøres til det overordnede i arbejde og forvaltning. Dette betegner en ny fase og en ny holdning i spørgsmålet om forholdet mellem videnskab og politik. Den er ikke længere blot en konstatering af, hvor og hvorledes det politiske kan spille ind på det videnskabelige, men den er en aktiv indsats for at lade det politiske være overordnet i forhold til det videnskabelige arbejde og således lade det videnskabelige arbejde tjene en bestemt politisk målsætning. Det er dette, man kan kalde en politisering af universiteterne. Den er ifølge sagens natur et fænomen på lokalt plan på universiteterne, og selv om styrelsesloven vel ikke i dens intentioner uden videre tilsigter en sådan politisering, er det klart, at der opstår særlige muligheder derfor gennem valgte forsamlingsbestemmelser i forhold til forskning, undervisning og forvaltning. Også dette er her sagt mere konstaterende end vurderende.

Politiseringen har fundet teoretisk begrundelse i marxismen. For med ganske særlig styrke og konsekvens er spørgsmålet om forholdet mellem videnskab og politik taget op fra marxistisk side. Her ses videnskaben principielt i den nøjeste sammenhæng med samfundsforholdene og som led i samfundsudviklingen som helhed. Videnskab opfattes som en samfundsmæssig proces, og dens hele udvikling ses som væsentligt bestemt af de til enhver tid gældende samfundsforhold og de deri liggende produktionsvilkår. I videnskaben samles nok empiriske kendsgerninger, de opstilles i system ved abstraktion, og man finder frem til lovmæssighederne på de forskellige områder, hypoteser opstilles og afprøves i praksis, men hele dette arbejde indgår i den samfundsmæssige sammenhæng, således at udgangspunktet er de materielt-økonomiske samfunds-

forhold, og målet for det videnskabelige arbejde er den politiske praksis, produktion, opdragelse i undervisning til socialistisk holdning o.s.v. Den samfundsmæssige, politiske målsætning sættes som den overordnede, praksis over teorien, handling over refleksionen. Derfor kan videnskaben efter marxistisk opfattelse ikke være politisk neutral, den indgår direkte i den politiske kamp.

Den marxistiske position står i den stærkest mulige kontrast til den tidligere så udbredte positivistiske videnskabsopfattelse, og i universitetsdebatten er den marxistiske anskuelse en skarp reaktion på positivismen, og denne reaktion er uden tvivl en vigtig baggrund for forståelsen af marxismen i danske universitetssammenhænge. Den positivistiske opfattelse af videnskaben lægger også vægt på indsamlingen af det empiriske materiale og fremlæggelse og systematisering af det. Det meget omfattende og uhyre flittige arbejde, der herigennem er blevet udført, bør ikke glemmes i den så udbredte kritik af positivismens videnskabsteoretiske position. Forskningen i dag bygger i vid udstrækning på det materiale, der er indsamlet og fremlagt af såkaldt positivistiske videnskabsmænd. Men det er rigtigt, at den positivistiske position i almindelighed medførte den opfattelse, at videnskaben var og skulle være politisk og vurderingsmæssig neutral og alene kunne og skulle henvise til positive erfaringsdata uden enhver vurderende stillingtagen dertil. Vurderinger var videnskaben uvedkommende og udtryk for manglende videnskabelighed; hvorledes tingene burde være, kunne der ikke tages videnskabeligt stilling til, kun til, hvorledes tingene faktisk var. Generelle spørgsmål om moral og samfund afvises af en erklæret og principiel skepticisme som videnskaben uvedkommende eller som noget, der ikke kan gøres til genstand for videnskabelig erkendelse. Hvad der er sandt og usandt, godt og ondt, ret og uret, det ses som kvalitative og normative spørgsmål, som videnskaben ikke kan tage sig af, men som blot i almindelighed må henlægges til pragmatisk løsning efter subjektive meninger. Resultatet af en sådan indstilling må naturligvis blive en relativisme, der reelt er en skepticisme, og som til syvende og sidst ender i eller ligefrem forudsætter en subjektivism, hvor enhver kæmper for sig selv og sit eget, hvilket i universitetssammenhænge vil sige videnskabsmandens individuelle selvforherligelse. En refleksion over endsige et dybere, filosofisk arbejde med de principielle basisspørgsmål i moral og samfund lades i stikken og forsømmes. Det bliver ikke længere en integreret del i universitetsarbejdet og uddannelserne.

Det kan ikke eller bør ikke undre, at der her var et stort felt, hvor ikke mindst unge måtte protestere, og debatten fra 1968 og i 70'erne har i ikke ringe grad drejet sig om forsøgene på at erklære videnskaben neutral og værdifri. For konsekvensen af en sådan opfattelse bliver, at det næsten ikke er til at sætte videnskab og samfund, henholdsvis politik, i forhold til hinanden. Hverken videnskabens forudsætninger eller dens konsekvenser får da nogen særlig opmærksomhed. Med god grund har derfor ikke mindst marxister peget på, at det videnskabelige arbejde ikke kan foregå forudsætningsløst, og på, at det ikke kan undgå at påvirke udad i samfundet. Det videnskabelige arbejde har, fremhæves det med rette i marxismen, forudsætninger af filosofisk og/eller ideologisk art, og tanken om en værdifri og neutral videnskab må for så vidt opgives. Det kan heller ikke nægtes, at marxister må have ret i, at en påstand om værdifrihed er så meget værre, hvis man ikke gør sig situationen klar. Da er der tale om en illusion, der er så meget alvorligere, som den benægtes. En stribe af bidrag til ideologikritik og fagkritik blev det marxistiske svar på positivismen, og herigennem søgtes det vist, hvorledes der i høj grad lå politiske og ideologiske anskuelser bag det, der blev udgivet for at være værdifrit. Meget mellem disse bidrag var vel slagord og ofte blev det til værdiløs efterligning af vægtigere bidrag. Men det er vanskeligt at se andet, end at den seriøse marxisme havde et solidt grundlag for fremhævelsen af, at videnskabeligt arbejde har både filosofiske forudsætninger og samfundsmæssige konsekvenser.

Nu er den marxistiske opfattelse ikke blot beskrivende og analyserende, det ville være positivisme, den er først og fremmest normativ. Det er ikke kun spørgsmålet om, hvad der kan være filosofiske og ideologiske forudsætninger for det videnskabelige arbejde eller, hvad der rent faktisk har været det i forskellige perioder og videnskabsgrene, det er først og fremmest spørgsmålet om, hvad der skal være det filosofiske og ideologiske grundlag for det videnskabelige arbejde, der er marxismens anliggende i spørgsmålet om videnskab og politik. Og her er marxismen utvetydig i dens absolutte norm: det er den dialektiske og historiske materialisme, der er det verdensanskuelsesmæssige, erkendelsesteoretiske og metodologiske grundlag for alle videnskaber. Samfund, historie, kultur og hele tilværelsen opfattes og tolkes ud fra denne grundanskuelse og dens konsekvenser, således som det markant udtrykkes hos Marx og Engels (eventuelt Lenin). Det er særlig bemærkelsesværdigt, at den marxistiske position gør krav på at være objektiv

sandhed og netop heri skarpt distancerer sig til de relativistiske, subjektivistiske og individualistiske tendenser, der har været så fremtrædende i megen nyere videnskabstradition sammen med de positivistiske holdninger. Kravet på objektiv sandhed følges af stor konsekvens i gennemføringen af positionen og gør for så vidt et konstruktivt arbejde muligt. At arbejde på et objektivt grundlag giver mulighed for stor sikkerhed i gennemførelsen af arbejdet, fordi man da ikke til stødighed hindres af tvivl om forudsætningerne eller metodologiske problemer, der kan valte selve grundlaget for arbejdet. Er man overbevist om, at ens grundlag er objektivt sandt, fører det også til stor handlekraft, for så véd man, hvordan man skal handle. Derfor kan der da skæres igennem, effektivitet og slagkraft bliver muligt, og det kan erstatte en stadig usikkerhed og famlen i forhold, der trænger til handling. At der heri er elementer, der nødvendigvis må appellere stærkt til mange, ikke mindst til unge, turde være indlysende: klar principiel tænkning, omfattende objektivt sandhedsgrundlag med deraf følgende grundlag for effektiv handling og aktiv indsats. Der er heri involveret almenmenneskelige værdier, der ikke bør overses, og som det ville være katastrofalt at afvise eller bekæmpe.

Den marxistiske opfattelse giver grundlag for praksis, ja, mere end det, den forudsætter praksis og har i sig indbygget et krav om praksis, og denne praksis er en politisk praksis i overensstemmelse med de marxistiske principper. Den vil derfor næsten uvægerligt og så snart det er praktisk muligt føre til, hvad vi kan kalde en politisering, en gøre alle ting politiske eller en fastholdelse af, at alt er politisk, og en handling i overensstemmelse hermed.

Det er ikke så let at give en sikker bestemmelse af politisering som fænomen i det moderne samfundsliv og specielt i universitetsarbejde. Det må blive tentativt. Men for samfundsdebatten er det uden al tvivl af stor betydning, derfor skal et bidrag forsøges. Først og fremmest må politisering her ikke forstås bredt om al politisk virksomhed, det drejer sig ikke om borgernes frie deltagelse i det politiske liv i overensstemmelse med de grundlovssikrede frihedsrettigheder, det drejer sig heller ikke uden videre om det for demokratiet og det politiske liv så vigtige felt om borgernes større delagtighed i de forskellige sider af det politiske og økonomiske felt af samfundslivet, selv om den manglende afklaring på det sidstnævnte område nok kan have noget med sagen at gøre. Udgangspunktet for overvejelsen er en anden, for der tænkes her ud fra bestemte institutioner og arbejdsopgaver, således som det på en særlig måde gælder universiteterne, d.v.s. offentlige

institutioner. Eftersom sådanne institutioner indgår som del i samfundet, vil det meget let kunne hævdes, at de spiller en politisk rolle, som det er nødvendig at tage op til bevidst overvejelse med henblik på en styring efter den rigtige politiske målsætning. Et er, at en institution allerede indgår i en samfundsmæssig sammenhæng og for så vidt har en politisk dimension. Noget andet er at ville styre denne institution i en bestemt politisk retning, uden at der udefra er kommet direktiv herom. Et udefra kommende direktiv kan i høj grad også være en politisering: et krav om, hvilken samfundsmæssig plads institutionen skal indtage, eller hvilke anskuelser, der skal handles udefra. Politiseringen kan imidlertid på tilsvarende måde komme 'indefra' og ske gennem det daglige arbejde på institutionen. En placering i samfundet kan ikke ske uden visse forestillinger om, hvorledes placeringen skal være, d.v.s. får et ideologisk præg, og det kan være mere eller mindre bevidst og have stærkere eller svagere anskuelsemæssig begrundelse. En politisering 'udefra' vil i danske sammenhænge typisk være mere pragmatisk, indholdsmæssigt mindre klart, mens en politisering 'indefra' kan være hemmet i praksis af de officielle bestemmelser, men være så meget mere bevidst og ideologisk betonet. Det er i denne forbindelse især politiseringen 'indefra', vi forsøger at bestemme nærmere.

Ved politisering forstås derfor i denne forbindelse, at den politisk-ideologiske målsætning i praksis gøres overordnet i forhold til andre målsætninger, og at der heri ligger en tendens til at gøre den politisk-ideologiske målsætning absolut og totalitær, d.v.s. ikke blot gældende for den konkrete institution her og nu, men for hele samfundet, hele tilværelsen og alle opgaver. Den behøver for så vidt ikke at være marxistisk, der kan også tænkes andre, totalitære anskuelser, der kunne danne grundlag for en politisering. Men det er i danske sammenhænge ikke mindst marxismen, der har kunnet være inspiration til en politisering, eftersom det er karakteristisk for marxismen at kræve politisk praksis. Vi er formodentligt også samfundsmæssigt i den situation, at politisering regnes for en selvfølge eller acceptabel også af kredse, der ellers ikke uden videre vil regne sig for marxistiske. Den i marxismen teoretisk begrundede politisering har uden tvivl langt større indflydelse på den almindelige mentalitet, end vi sædvanligvis gør os klar.

Der kan uden tvivl være forskellige former for politiseringens ydre fremtræden, og det er ligetil, at der indgår mange tvetydige momenter deri. Nogle træk går formodentligt igen. Der startes en debat, denne debat gøres eller skal gøres officiel, indføres i stedets officielle

organer og beslutningscentre. I denne debat skal der ske en afklaring og bevidstgørelse af den politiske målsætning. Det sker i møder, der så snart som muligt skal have officielt præg, således at beslutninger bedst muligt og hurtigst muligt kan stå som institutionens samlede beslutning. Mindretal må overbevises eller overvindes. For uenighed er så alvorligt skadeligt for den politiske målsætning og den klare linie, at den faktisk ikke kan tolereres. Den må betegnes som udtryk for kværanterier, privatisme, individualisme, den er utålelig og må isoleres og bringes til tavshed - for 'helhedens' skyld og for 'sagens' skyld. Hvis en bevidst marxisme er basis for politiseringen, har en sådan tilfidesættelse af modstand og mindretal teoretisk begrundelse, for den ses som udtryk for et forkert virkelighedsforhold: Den objektive sandhed ligger i den marxisme, der danner den politisk-ideologiske målsætning. Det kollektive og 'helheden' har ret og er det overordnede.

I en sådan politiseringsproces er der flere træk, der fortjener opmærksomhed. For det første selve udgangspunktet. Når der er tale om en politisering 'indefra' ligger det i sagens natur, at udgangspunktet er selvbestaltet. Der er ingen, der har bedt nogen om at gå i gang; det fremgår ikke af institutionens officielle målsætning eller af de ansattes ansættelsespapirer, at noget sådant skulle gøres. Tværtimod vil det typisk være således, at såvel institutionen som de ansatte har et afgrænset, fagligt arbejdsområde at varetage. Så snart der er nogle, der har sat en politiseringsproces i gang, opstår øjeblikkeligt problemet for dem, der ikke ønsker denne politisering, hvorledes de skal stille sig. Principielt måtte de have lige så stor ret til at foretage en politisering eller ideologisering af miljøet, men hvis de principielt har den opfattelse, at noget sådant er forkert, lige meget fra hvilken side det kommer, da er de umådelig vanskeligt stillet. De ønsker ro til at udføre det arbejde, der er angivet i ansættelsespapirer og institutionens vedtagter og formål, og må insistere på, at det politiske må der tages stilling til uden for og ikke i sammenblanding med den nærværende arbejdsopgave. Men netop en sådan indstilling støder øjeblikkelig an mod politiseringsbestræbelserne og bliver genstand for den modstand, der nu engang efter ideologien må øves mod dem, der tror, at der kan være opgaver, der er upolitiske i den af den ideologiske målsætning givne bestemmelse af, hvad der er politisk og upolitisk. Kort sagt, der må ikke gives arbejdsro til dem, der vil holde sig udenfor, de skal medinddrages, ellers er de en potentiel fare for politiseringen, - altsammen bedømt ud fra politiseringsideologien. Og her kommer der et vigtigt punkt: sådanne mennesker er stort set ladt i stikken af de offentlige myndigheder. De kan end-

da risikere, hvis de fortsætter med at indtage det standpunkt, at de ikke vil deltage i politiseringsprocessen, men 'kun' passe det arbejde, de er ansat til, da - når der er gået nogen tid - at blive anklaget for ikke at være samarbejdsvillig, at der er samarbejdsvanskeligheder. Den politisk-ideologiske kamp er således i vid udstrækning stilltids accepteret, som det vilkår ansatte skal acceptere at leve og arbejde under. Spørgsmål og anmodninger om klar besked og retningslinier kvæles, lægges til side, forties.

Foruden det selvbestaltede er det karakteristisk for politiseringen, at den ikke tager udgangspunkt i den foreliggende tilstand, men i det politiske mål, det tilstræbte ideal. Politisering vil ændre samfundet ved at begynde at ændre den instans, man har mulighed for at påvirke og ændre. Derfor er det ikke det foreliggende 'etablerede', der anses for det forpligtende, men det ideale mål. Man vil ikke nøjes med at konstatere eller søge erkendelse af den foreliggende situation. Pointen er tværtimod netop ændringen. Derfor flyttes opmærksomheden bort fra de officielt fastlagte målsætninger og regler til den politisk-ideologiske målsætning, og reglerne søges ændret overalt, hvor det er muligt, efter målsætningen, - hvorefter de fastlæses og forsvares på det kraftigste. Det er politisk taktik og strategi, der er tale om. Dette indebærer, at viljen til at samles om den officielle målsætning som det, der nu engang er fælles for alle på stedet, og det, der nu engang er forpligtende for alle, således at alt andet må komme i anden række, og ikke kan påtvinges andre, forsvinder. Her kommer den afgørende forvirring i det daglige arbejde og i samarbejdet ind i billedet. Hvis ikke dette felt tages stærkt med i betragtning og bliver gennembelyst ved såkaldte 'samarbejdsproblemer', er der en katastrofal risiko for alvorlige politiske overgreb ved en afgørelse af sådanne tvister. Det må nemlig huskes, at når den officielle, fagligt definerbare målsætning gøres uklar og i praksis erstattes af en politisk-ideologisk bestemt målsætning, så bliver retsgrundlaget for medarbejderen på arbejdspladsen tilsvarende flydende og usikker. Hvis medarbejderen holder sig til de officielle bestemmelser, vil der opstå 'samarbejdsvanskeligheder'; hvis medarbejderen ikke gør det, kan det betyde en krænkelse af medarbejderens ret til at have en anden politisk anskuelse end den, der er forceret frem i politiseringen, og til at afvise at rette sig efter en selvbestaltet fremkommet politisk-ideologisk mentalitet på arbejdsstedet. Den enkelte medarbejder må have helt klare vilkår, en klar bestemmelse af sin opgave, sit ansvar, sine rettigheder og pligter, ellers går selve retssamfundet og respekten for det enkel-

te menneske i opløsning. I virkeligheden kan dette overordentlig let ske i en politiseringsproces, ikke mindst netop i en marxistisk præget politiseringsproces, fordi marxismen bevidst sætter det enkelte menneske under 'helheden' og opfatter et krav om respekt for det enkelte menneske som et krav om politisk liberalisme eller individualisme (hvad det på ingen måde behøver at være). Men det er klart, at vi her har et af de alleralvorligste problemer i hele denne sag: spørgsmålet om en politiseringsproces' tilsidesættelse af respekten for det enkelte menneske.

I stedet for den foreliggende retstilstand fremtræder ved politisering vurderingen og skønnet ud fra den politisk-ideologiske målsætning. Som visse tendenser i socialektoren til at lade skønnet rykke frem på bekostning af faktiske regler for rettigheder og pligter, således betyder politisering en tendens til at lade skønnet og vurderingen være vigtigere end regler. Der ligger uden tvivl heri et generelt problem, for jo mere omfattende administrationen er og jo flere enkeltheder, der søges dirigeret centralt-administrativt, desto mere uoverskuelige og mangfoldige bliver de regler, der er brug for. Heroverfor kan det være fristende at reagere med at sætte skønnet højere end reglerne, men det er helt klart, at man også herved ændrer retsvilkårene. Det har alle dage været en afgørende retsbeskyttelse, at love og bestemmelser er nedskrevne, klare og overskuelige. Skrevne love har derfor også altid været et krav, når retstilstanden føltes krænkende og mangelfuld. De historiske erfaringer på disse områder viser meget tydeligt, hvor farligt det er at ville administrere på grundlag af skøn, hvis kriterier ikke er klare og offentligt tilgængelige. Det er her nødvendigt at insistere på, at det eneste der forpligter i et arbejdsmiljø er de for institutionen og for samfundet iøvrigt gældende retslige regler. Ellers åbnes der en hurtig vej til vilkårlighed i forvaltning og arbejdsvilkår.

Det er også hurtigere at foretage en vurdering og et skøn end det er at sætte sig omhyggeligt ind i et stort og kompliceret regelsæt, og det tager lang tid at administrere ud fra juridiske regler. Vurdering og skøn kan som ingen ting opfattes på ganske samme måde som almindelige meninger om tingene, og det kan enhver have. Her kan man endda sige, at jo mindre kendskab man har til de komplicerede vilkår og forhold, desto lettere er det at have en uforgribelig mening om, hvad der skal, henholdsvis kan gøres. Dertil kommer, at det ikke kun er et spørgsmål om reglerne, men også om reglernes tolkning og praktiske anvendelse. Her kan der være forskellige muligheder, men ud fra

en politiserende praksis vil tolkninger, der i god tro skønnes at være ikke blot rigtige og berettigede, men bedst for alle, blive forkastet under stor forargelse, hvis ikke de ligefrem udlægges som et nedrigt og udspekuleret angreb på alt godt og rigtigt. Politiseringen tager fra det politiske liv et vigtigt træk: flertalsafgørelsen. Eftersom de politiske beslutninger i samfundet træffes ved flertalsafgørelser, og eftersom der heri ligger et vigtigt træk i demokratiet, er det meget nærliggende og for så vidt forståeligt, at denne fremhævelse af flertallet indgår som et hovedpunkt i en politisering af en institution. Også her lægger for universiteternes vedkommende styrelsesloven op til og forudsætter en politisering af universiteterne. Det er imidlertid ikke alt, der er underlagt flertallet, eller kan afgøres ved flertalsbeslutning. Det gælder f.eks., hvis der i samfundet som helhed er gennemført bestemte love og regler, for så er de forpligtende, og en begrænset helhed som en given institution kan ikke sætte sig ud over disse alment vedtagne bestemmelser, selv om der nok så meget på lokalt plan er flertal derfor. Her har vi noget dybtgående konfliktstof. For det er netop pointen i politiseringen at opnå mere, end der er opnået eller hidtil har vist sig mulighed for at opnå ad politisk vej. Det er derfor meget raffineret at fremhæve flertallet som kriterium på et lokalt område, for det ser demokratisk ud, men samtidigt ligger selv problemet netop i at benytte dette flertal til at etablere ordninger og lave et miljø, som de officielle, politiske beslutninger højst kan give mulighed for. I oplagte tilfælde er det klart, at sagerne bør rejses og føres frem for højere instanser, således at der kan vindes klarhed over, om det nu også virkelig er i overensstemmelse med, hvad der officielt er ønsket med pågældende forhold. Men der er mangfoldige overgangsformer, små og større sager mellem hinanden, og ikke mindst i en krisetid har overordnede instanser så meget andet at tage stilling til. Og styrelsesloven lægger op til lokalt selvstyre.

Flertalsbetragtningen har også flere andre sider, som spiller ind i politiseringsproblematikken. Flertalsbeslutninger kan gøres absolutte og totalitære, og da har vi en helt anden opfattelse af flertalsbeslutninger end den, der har været karakteristisk for den demokratiske tradition i Vesteuropa. For heri har det været stærkt fremhævet, at den enkeltes rettigheder ikke måtte krænkes, men at tværtimod netop det enkelte menneske var udgangspunkt for beslutningsprocessen. Derfor måtte det enkelte menneske ikke krænkes, og det måtte bevare friheden til at kunne afgive sin stemme lige så uafhængigt ved næste valg som

ved tidligere. En flertalsbeslutning kunne heller ikke på anden måde tilsidesætte det enkelte menneskes rettigheder f.eks. i forhold til statsmagten, for det var erkendt, at der findes menneskerettigheder, der ikke kan sættes ud af kraft ved politiske flertalsbeslutninger så lidt som ved diktatur. Med den voksende 'socialisation' (jfr. U-90) kan der imidlertid let komme ændringer i opfattelsen af 'flertallet', således som det kan gøres på mange andre måder i det politiske mønster. For politiseringen er det et karakteristisk træk at benytte netop flertalstanken til at fremme den politisk-ideologiske målsætning. Men lige så lidt som det giver en sikker og retfærdig forvaltning, alene fordi der er flertal for at gøre det ene eller det andet, lige så lidt kan der på en institution forvaltes alene ud fra flertallets vilje, hvis dette flertals vilje går ud over eller er i modstrid med, hvad der officielt er henlagt til institutionen og dens medarbejdere. Ingen kan eller bør kunne gøres ansvarlig over for et sådant selvtableret 'flertals' meninger, men alene for de for institutionen faktisk eksisterende juridiske bestemmelser.

Tendensen til at gøre flertalsopfattelse absolut hører nøje sammen med tendens til at gøre kollektivet overordnet det enkelte menneske. Denne sag er kompliceret, fordi der ligger i den et opgør med tendenser til egoistisk individualisme, og et sådant opgør er både forståeligt og vel også i vid udstrækning virkelig berettiget. De sidste hundrede år af Europa's historie kan godt give stof til megen eftertanke og selv-ransagelse. Problemet er imidlertid nu sikkert i endnu højere grad at undgå at foretage en reaktion, der tilsidesætter det enkelte menneske, dets værdighed og dets rettigheder. For den side af sagen må ikke glemmes. Ellers kan det sidste meget let blive værre end det første. Men lad det være erkendt, at denne problematik er stor og vanskelig. I forbindelse med politiseringsproblematikken rejser der sig imidlertid et umiddelbart spørgsmål ud fra en tendens til at lægge en så stor vægt på 'helheden', at det enkelte menneskes plads og stilling bliver uklare. Når den demokratiske flertalstanke opfattes kollektivistisk og absolut, bliver ønsker og forslag fra den enkelte anset for at være en provokation og behandles derefter. Når noget er afgjort af flertallet, så er dette en 'helhed', som ingen derefter må vige fra. 'Helheden' bliver som en korporation, som ingen kan forholde sig afvisende kritisk overfor, det ville være at røre ved selve politiseringens idégrundlag. Derfor betragtes i dette tilfælde også henvendelse til andre instanser med stor uvilje, for enhver uenighed skal løses i 'kollektivet', d.v.s. den enkelte, der måtte insistere på en anden opfattelse, skal bringes til

tavshed. Skal indordne sig. Man kan i denne forbindelse tænke på, hvad U-90 er inde på vedrørende 'ekstremt afvigende' opfattelser, og man kan undre sig over, hvorledes man så let tør tale om, at afvigere skal udskilles, når der ellers politisk kan fremsættes så stærk kritik af andre landes behandling af 'afvigere'. Problemet med de 'stærkt afvigende' er ikke dette, at der ikke kan komme situationer, hvor en adfærd og handlemåder ikke kan forenes med pågældende institution og sammenhæng, og at det i den forstand er rigtigt, at man ikke må lade en samfundshelhed lamme af enkeltpersoners specielle adfærd og handlemåder. Det helt afgørende spørgsmål i denne problematik er: På hvilket grundlag og ud fra hvilke kriterier skal det afgøres, hvornår noget er tilstrækkeligt afvigende til, at det vil være uret at lade helheden bestemme deraf. Hvis man nemlig lader det spørgsmål stå åben og kun taler i almindelighed om 'afvigere', da er vejen fri til den store vilkårlighed, og denne vilkårlighed vil allerførst vise sig netop i forbindelse med sådanne samfundsfænomener som en politiseringsproces. Hvad er mere fristende og attråværdigt for bestræbelser for at politisere en institution, et miljø, end at blive fri for dem, der stiller sig på tværs og er imod en sådan udvikling. Kan modstanderne af en politisering derfor betegnes som 'afvigere', så er et stort stykke af målet nået. U-90 synes et langt stykke at kunne legitimere fremgangsmåden. Hvis vi her skal undgå en udvikling mod uklare retstilstande og faktiske overgreb, er det helt nødvendigt at præcisere over for ansatte og andre borgere, hvad der er deres rettigheder og pligter, således at den enkelte på forhånd og offentligt ved klar besked. Kun således kan det afgøres, om der er tale om en virkelig usocial og samfundsmæssig forkert handlemåde, kun således kan den enkelte tage sig i agt i tide, - og i givet fald straffes med rette. Det sker ikke, hvis en kollektivistisk 'helhed' gøres til den politiske og ideologiske målestok og det praktiske kriterium for mennesker og deres handlinger.

Heldigvis er der fortsat lejlighed til at forelægge institutioners og instansers afgørelse og handlemåder for højere instanser, og dette er en helt afgørende del af vort retssamfund. Men det må ikke overses, at det at gøre noget sådant kan betragtes som noget så forkert (ud fra den politisk-ideologiske anskuelse), at det er forbundet med store omkostninger at gøre det. For grundanskuelser i en politisering vil normalt være, at alle problemer skal løses af 'helheden' selv. Helheden betragtes som selvtillstrækkelig, det er det lukkede samfund, der indtil vide-

re er idealet. At åbne for vurderinger udefra, at underkaste sig i fællesskab overordnede instanser ønskes ikke. Og klart er det, at det meget let kan være en effektiv modstand mod politiseringen. Til gengæld er det også klart, at det, der arbejdes på i politiseringen, er at ensrette miljøet, og først når ensretningen er gennemført - med lukkede grænser og størst mulig ro i relationer udadtil, d.v.s. med en smuk facade - først da kan der åbnes udadtil, således at det opnåede resultat kan fremme den samme politisk-ideologiske målsætning andre steder.

Den kollektivistiske og korporative opfattelse af flertalsdemokratiet, som den især kommer til udtryk ud fra marxistisk opfattelse, men som iøvrigt må siges at være umådelig udbredt og alment anerkendt, ændrer på afgørende måde det enkelte menneskes plads og vilkår. Jo mere markant kollektivet fremhæves, des mere trænges det enkelte menneske tilbage. Der mangler her en løsning, der både tilgodeser hensynet til fællesskabet og hensynet til den enkelte, hvilket uden tvivl er en hovedopgave i den nuværende kulturelle og politiske situation. Men forsummes det at arbejde med beskyttelsen af det enkelte menneskes rettigheder og dets værdighed, da betyder kollektivisering en regulær undertrykkelse af det enkelte menneske. Det enkelte menneske forsvinder i en massifikation, den anonyme mængde bliver det dominerende. Answeret forflygtiges, når den enkelte kan gemme sig ind under den kollektive helhed. I den kollektive helhed er der klart dominerende skikkelser, men deres ansvar forflygtiges, fordi der hele tiden henvises til 'helheden' og kollektivet. Derfor er det også så vigtig for politiseringen at få indflydelse på de officielle organer, fordi derved sikres anonymiteten. Det personlige ansvar kan i vid udstrækning erstattes af en henvisning til en flertalsbeslutning i et styrende organ. Når først beslutningen er taget dér, har den enkelte så at sige gjort sig immun over for ansvarsbetragtningen. Den enkelte kan gemme sig bag flertallet, og dette fører naturligvis også på kortere og længere sigt til en alvorlig forringelse af selvstændigheden. Hvis man altid skal hen at spørge flertallet, eller mærke sig frem til, hvor nu flertallet kan forventes, eller hvis man også iøvrigt skal have dækning for udtalelser og stillingtagen hos andre, da er konsekvensen naturligvis en voksende uselvstændighed. Her er der noget, der bør overvejes meget alvorligt, for her kan som ingen ting virkelig vigtige forudsætningen for demokratiet sættes over styr. Skal demokratiet være bæredygtigt, må det bæres af de mange, selvstændige og oplyste borgere, og dette er demokratiets virkelige og til syvende og sidst eneste værn mod diktatoriske tendenser. Glider de enkelte mennesker ind i en massi-

fikation, der gør dem anonyme, ansvarsløse og uselvstændige, da er vejen banet for et diktatur, for de kan meget let manipuleres ind i de store propagandabevægelser, der er så almindelige for diktatorisk politik. Også af hensyn til demokratiet er det helt nødvendigt at afgrænse og klargøre det enkelte menneskes rettigheder og pligter, dets ansvar og personlige værdi. Den politiske orden, herunder demokratiet skal være for menneskets skyld og ikke omvendt, og det er lettere end som så at lægge en helt anden betydning end den hidtidige ind i politiske termer som f.eks. demokrati.

I de politiske beslutningsprocesser er det normalt med en kompliceret vej gennem forhandlinger til et kompromis, der bedst muligt dækker de forskellige, repræsenterede opfattelser, og som kan samle flertal. Det er ofte en nødvendighed, fordi der praktisk skal forvaltes det ene eller det andet. Det gælder vejanlæg, brobygning, etc. Så er kompromiset en både nødvendig og acceptabel vej frem. Men det kan også gøres til generel linie i en sådan grad, at alle konturer og strukturer forsvinder. Allerede på det alment politiske plan er der emner, der ikke bør behandles efter kompromisløsningens princip. F.eks. er der overordnede retsprincipper og menneskerettigheder, der ikke kan halveres ved et politisk kompromis. Men netop kompromisløsningen er meget velegnet i en politiseringsproces, især fordi den er så velkendt i det politiske liv og dermed også så alment anerkendt. Gøres kompromis absolut, således at man altid og i alle forhold er parat til at indgå et kompromis for bekvemmelighedens skyld (det kaldes naturligvis 'for fredens skyld'), da er der også åbnet for en relativisme og skepticisme, der bærer i sig tiilsidesættelsen af alle retsprincipper og klare arbejdsvilkår. Den ovenfor nævnte positivistiske tradition åbner fuldt ud for en sådan udvikling, og det kan man naturligvis heller ikke være uvidende om i en politiseringsproces. Den flydende, altid kompromisparate holdning er en åben mark for politiske fremstød, og den har ikke i sig en karakter, der skulle gøre den besværlig for politiseringen, tværtimod er denne indstilling en vigtig forudsætning for, at de klare og bevidste, politiske mål kan forfølges. Vil man politisere i relation til en gennemført kompromis-holdning, da behøver man blot i hvert enkelt tilfælde at stille kravene dobbelt så højt som egentligt nødvendigt, gå dobbelt så hårdt til værks, råbe dobbelt så højt, for så opnås i første omgang gennemsnittet af den øjeblikkelige situation og det krævede mål. Så snart kompromiset er indgået 'for fredens skyld', er der fri bane til næste runde. Det er et rent taktisk og tidsmæssigt spørgsmål, hvornår målet nås. Der er intet at frygte fra den gennemførte kompromis-holdnings side, for den er parat til at sælge hvad

som helst og hvem som helst for selv at klare frisag. Det, der begyndte som et velment forsøg på at skabe fred, ender da snart med at blive en kamp for selv at overleve ved at undgå at tage stilling. En fejl livsholdning. For i praktisk politik og forvaltning vil det være helt misforstået idealisme ikke at indgå kompromiser, som allerede fremhævet. Men i politiseringen er sammenblandingen af disse vidt forskellige former for kompromis et alvorligt problem. Det må ikke glemmes, at politiseringen generelt er båret af en omfattende anskuelse af mennesker og samfund. Det gælder naturligvis især i marxistisk inspireret politisering, men det gælder for så vidt enhver politisering, som det netop er den overordnede politisk-ideologiske målsætning, der er afgørende, og denne målsætning er netop en anskuelse, og oftest en totalanskuelse. En konsekvens heraf er det, at politisering ofte skal ses i nøje sammenhæng med et også iøvrigt i samfundet kendt fænomen, nemlig den social-psykologiske socialisation gennem ydre påvirkning og bevidst tilrettelæggelse af miljø og ydre betingelser. Går man, som i marxismen, ud fra, at menneskes adfærd, tankning og forestillingsverden, praksis og holdning, væsentligt bestemmes af det omgivende miljø, så er konsekvensen af denne anskuelse bl.a., at det er muligt at forme mennesker og deres forestillinger gennem den ydre påvirkning. Grundanskuelsen er en faktisk anerkendelse at indoktrinering som vej for undervisning og opdragelse, for så vidt som man antager, at det er det omgivende samfund, der konstituerer mennesket, dets erkendelse og udtryksmuligheder. Bortset fra taktiske grunde skulle der ikke være nogen grund til at skjule dette forhold. For det ligger i en marxistisk erkendelsesteori. Men også langt ud over marxistiske kredse anerkendes det omgivende miljø og formningen gennem den ydre påvirkning som det afgørende i menneskets opdragelse og i undervisningen. Det skyldes naturligvis, at det for en stor del er rigtigt, at mennesket er meget påvirkeligt af dets omgivelser, og at mennesket også i vid udstrækning formes af dets omgivelser, og det gælder både erkendelse og adfærd. Men grundspørget bliver her, hvor da menneskets frihed, selvstændighed, ansvar etc. kan komme ind i billedet og blive tilgodeset. I praksis regnes måske disse ting for en illusion, og netop da er vejen banet for en social-psykologisk politisering og manipulation med de enkelte mennesker. Den megen tale om politisk bevidstgørelse rører problematikken, for der er her tale om stærkt iværksatte tendenser. Hvis bevidstgørelse betyder, at mennesket vinder større erkendelse, da er der intet at indvende, tværtimod, men hvis bevidstgørelse betyder, at mennesket skal holdningsbearbejdes og formes af andre gennem en miljødannelse til at have bestemte anskuelser

kastelig manipulation. Der er uden tvivl mange forhold, der her bør i søgelyset. Man tænke f.eks. på de mangfoldige områder med gruppedynamik, sensitivitetstræning, internatt træning, etc., forhold, hvorunder manipulation kan gennemføres uden større besvær med et minimalt kendskab til gruppepsykologi. Men også på mange andre måde søges der gruppedannelser, hvor der formes socialpsykologiske holdninger, meninger, udtryksformer, sprog, som i deres sammenspiste former råber mangel på frihed og klarhed i arbejdsopgaver og i de enkelte menneskers personlige værdighed. Så sættes 'trivsel' over det regulære arbejde, der ellers giver den bedste og sundeste trivsel, så skal man 'hygge sig', drikke kaffe eller øl, og de mangfoldige og krampagtige former for forsøg på at skabe 'trivsel' viser blot magtesløsheden over for dybere problemer. De enkelte mennesker har det fortsat elendigt. Hvad værre er: en sådan social-psykologisering af et miljø gør det ude af stand til at arbejde effektivt og med karakter og til at løse de konflikter, som bestemt ikke ophæves ved kaffedrikkeri, men ved at finde frem til de for pågældende miljø virkelig fællesskabsdannende opgaver og faktorer, og de regler og principper, hvorefter arbejdet og samarbejdet kan og skal virkeliggøres. Den socialpsykologiske manipulation er venlig og sød (det hører med til spillets regler), men den er uden virkelig moralsk holdning, og den er gift for et ægte og helstøbt fællesskab. Hvad hjælper 'venlighed', hvis ikke de faktiske problemer bliver løst? Hvad hjælper 'barmhjertighed' og 'fortrolighed', hvis uretten består?

Under en politiseringsproces dannes der en række nye begreber, anskuelser og normer, og det er næppe for meget at sige, at der vokser en helt ny form for moralisme frem. Som så ofte før bliver der ord, der er særlig følelsesladede, og som spiller en stor rolle i opbygningen af den nye bevidsthed. Det kan være de mange slagord, det kan være ordene om klassekamp, reaktionen, højre- og venstreorienterede, etc. Det kan især være ord som solidaritet, der i denne sammenhæng får betydningen af at tilslutte sig det, der sker i politiseringsprocessen. Det ideologiserede solidaritetsbegreb er et velægnet eksempel på, hvorledes ordene kan ændre betydning, således at de kun forstås efter den lokale mening ud fra de komponenter, der indgår i det pågældende sociale miljø og dets forestillingsverden. Til de krav, som politiseringen kræver, hører normalt også, at alle skal være 'du' og på fornavn. Der er ingen, der skal tro, at han/hun er 'noget', der kunne berettiges til et 'De' og dermed har man påny trængt sig ind på mennesket, ingen skal kunne have et sted at være sig selv. Også her er der en tid lang røbet tyvtydigt. For friere og mere åbne omgangsformer kan i bedste

'du', så glider det som ingenting ind i en politiseringsproces, og gøres til kriterium for, hvordan de gode fremskridtsvenlige kan skilles fra de onde reaktionære. Men anvendelsen af 'du' som tiltaleform behøver på ingen måde at betyde, at mennesker behandler hinanden med større respekt eller giver sig bedre tid til at lytte til hinanden. Tværtimod. Den enkelte kan man hurtigt blive færdig med, når det er kollektivet, der tæller. Og én, der siger 'De', kan hurtigt afskrives. Den moralske forargelse er sikker. Men med hvilken ret indføres i grunden denne 'moral' og moralisme på en offentlig institution? En fransk, tidligere prostitueret kvinde fortæller i sin selvbiografi, hvilket indtryk det gjorde på hende, da hun omsider mødte et miljø, der sagde De til hende...

Når vi nu i det foregående har forsøgt at give en karakteristik af det i vor tids samfund iøjnefaldende fænomen, der kan kaldes politisering, så er det vigtigt at huske og understrege, at det her er holdt i meget almene vendinger, og i allerhøjeste grad er at opfatte som et udkast. Målet har alene været at udstikke nogle linier og lave en skitse af et samfundsmæssigt fænomen. Hvor og i hvor høj grad og på hvilken måde 'politisering' fremtræder mere konkret og praktisk, er det ikke vor opgave at gå nærmere ind på her. Læseren må overveje med sig selv: 1) om det ikke er rigtigt, at der findes et fænomen, der kan betegnes som politisering, at gøre noget politisk, og 2) om der ikke i det foregående er peget på tendenser og forhold, der kan siges at være karakteristiske for en sådan 'politisering', selv om de fremtræder forskelligt og i forskellige kombinationer.

Det helt afgørende i denne sammenhæng er imidlertid, at alt det, vi i det foregående har forsøgt at skitsere som 'politisering' præcist er forskelligt fra videnskabeligt arbejde, og at det for så vidt netop herigennem skulle være muligt at give et bidrag til bestemmelsen af, hvad videnskab og videnskabelig erkendelse ikke er.

Det videnskabelige arbejde tager udgangspunkt i de enkelte, konstaterbare kendsgerninger, i nutid eller i fortid. Det er derfor yderst mangfoldigt, og der må en mangfoldighed af metoder og arbejdsformer til i hele den omfattende videnskabelige verden. Det kan på ingen måde samles i en enkelt anskuelse, ét stort system. Det må nødvendigvis være åbent over for mangfoldigheden af konstaterbare data, og det kan derfor ikke acceptere nogen begrænsning fra et udefra kommende 'system' af politisk eller ideologisk art.

Det videnskabelige arbejde sigter primært mod erkendelse af virkeligheden og en korrekt og sandfærdig beskrivelse af virkeligheden. Det viden-

skabelige kan derfor ifølge sagens natur ikke primært sigte mod handling, men er handlingens forudsætning for så vidt det videnskabelige arbejde kan levere et helt nødvendigt materiale for en fornuftig beslutning i de politiske sammenhænge. Skepsis over for 'fagkundskaben' kan naturligvis tilsidesætte og ringeagte dette, men det er en politisk afgørelse, og den er som princip ufornuftig, fordi den dermed erstatter indsigt med ukyndig beslutning og politisk magtvilje. De fundamentale kendsgerninger i tilværelsen, som det er den videnskabelige erkendelses opgave at klarlægge, kan ikke ændres ved politiske beslutninger. Det er omvendt afgørende for de politiske beslutningers bærekraft og samfundsskabende betydning, at de bygger på og respekterer de faktiske, videnskabeligt erkendelige forhold. Ganske vist kan vi også se eksempler på, at selve naturen menes at kunne tilsidesættes til fordel for den politiske magtvilje i det, som menneskene vil have. Men det hævner sig. Man kan heller ikke politisk beslutte, om det og det stof er sundhedsfarligt, for det afgøres ikke politisk, men af de faktiske forhold, som den videnskabelige erkendelse skal klarlægge. Man kan heller ikke politisk beslutte, at mennesket skal fungere anderledes, end de biologiske, fysiologiske, psykologiske og andre lovmæssigheder muliggør. Man kan sagtens presse mennesker og forsøge gennem politiske beslutninger, arbejdspress eller social-psykologisk manipulation i politisering at forme mennesket unaturligt. Men det hævner sig med sikkerhed. Eller rettere: der ofres mennesker på disse andre. Naturens orden kan ikke sættes ud af kraft ved politiske beslutninger, og det hører blandt det videnskabelige arbejdes mange fornemme opgaver at gøre det klart, hvori naturens orden består. Men netop derfor må det videnskabelige arbejde være uafhængigt af politisk pression, hvad enten den kommer udefra, fra statsmagten, eller den kommer indefra i form af 'politisering'. Som det er fundamentalt for vort retsvæsen, at det er uafhængigt af den lovgivende og udøvende myndighed, således må det videnskabelige arbejde også være frit og uafhængigt af statsmagt og ydre og indre pression. Det er ikke noget forsvar for egoistisk adfærd hos videnskabens udøvere. For den er der intet forsvar for. Men udgangspunktet bør i al fald ikke være en mistillid til disse menneskers hæderlighed. Tværtimod må tilliden være basis, og vi har heldigvis en dansk tradition, der ikke berettiger til nogen indskriden eller kontrol som generel foranstaltning. Det er klart, at ansvar over for samfundet findes for al udøvelse af videnskabeligt arbejde. Men at prisgive den videnskabelige erkendelses frihed og selvstændighed er intet mindre end en katastrofe, og det må heller ikke foregå i det små og mere skjulte gennem en politisering

af det videnskabelige miljø. Hvis misbrug forekommer, må de behandles hver for sig og under personligt ansvar og med personlige rettigheder. Der kan vel også i vort retsvæsen forekomme en forkert domsafgørelse. Men af den grund at hævde, at så er al retsudsøvelse politisk i den forstand, at den nuværende ordning hellere skulle erstattes af 'folke-domstole' og standretter, er ikke blot perspektivforvrængning, det er en så katastrofal ødelæggelse af almindelig retsbevidsthed, at den vanskeligt vil kunne genopbygges, hvis først sådanne forhold indtrådte. På samme måde er det helt afgørende i disse år at værne om og kæmpe for det videnskabelige arbejdes integritet og frihed. Kun således kan det videnskabelige arbejde i sandhed tjene samfundet.

Her er der måske et særligt problem for politikerne. For de er ifølge sagens natur i den grad vante til at tænke 'politisk', at de har svært ved at se, i hvor høj grad den videnskabelige erkendelse og arbejdsproces er forskellig fra en politisk opgave. Derfor kan de måske endda være tilbøjelige til at finde det helt i orden, at universitetsansatte tvinges af miljøet til at bruge tid på politiske diskussioner i stedet for at udføre videnskabeligt arbejde. Men det er og bliver misbrug af statens, d.v.s. folkefællesskabets penge. At bruge penge på videnskabeligt arbejde, på forskning og undervisning på højt videnskabeligt plan, det er derimod en livsnødvendig opgave for vort samfund og folks fremtid, og det hvad enten det drejer sig om det videnskabelige arbejde inden for naturvidenskab, lægevidenskab, samfundsvidenskaber o.s.v. eller det drejer sig om de historiske og humanistiske fag. Men det videnskabelige niveau skal overalt være højt, og det kræver ro og frihed for politisk indblanding både udefra og indefra. Og der skal være fri adgang til at bringe den videnskabelige erkendelse frem både i undervisningen og i offentligheden gennem publikation, for ellers er det kun en særlig form for politisk forhindring af, at det videnskabelige arbejde kan få den store betydning for opbygningen af et bedre samfund, som det har mulighederne for.

I det videnskabelige arbejde indgår også en faglig debat, og synspunkter brydes. Men det er noget ganske andet end de politiske debatter. For her er det det erkendte materiale, der er kriteriet, og ikke, hvilken 'mening', man i bred almindelighed kan danne sig, således som vi oftest må i det politiske liv. En politiseret debat er destruktiv for den videnskabelige debat, for der kommer ikke ny erkendelse ved store, politiske taler.

Videnskabeligt arbejde er det modsatte af selvbestaltet handlemåde, for videnskabeligt arbejde er bundet af erkendelsesobjektet og forpligtet deraf. Det kræver derfor stor selvdisciplin og langvarig og

personlig træning. Det kræver afkald, det kræver udholdenhed. Det kræver accept af ofte ikke at få lov til at se resultater af arbejdet. For der er også mange forgæves veje, der må prøves, når man skal ud i nyt terræn. Her hjælper det ikke med uforgribelige meninger, her er det kun erkendelse og viden, der tæller.

Videnskabeligt arbejde bygges ikke op på skøn, men på kendsgerninger. Ganske vist må der opstilles hypoteser og forklaringsmodeller, for at virkelighedserkendelsen kan gøres klar og kommunikerbar, men hypoteserne må hele tiden konfronteres med erfaringsdata og justeres derefter. Det er hele tiden de allerede erkendte forhold og de nye erkendelser, der er kriterierne. Hvad den erkendende mener eller ikke mener, er ikke og kan ikke være afgørende i den forbindelse. Der må derfor også foretages en nøje skelnen mellem sikker viden og hypoteser og antagelser, og det er en alvorlig fejl, hvis videnskabens udøvere ikke til stadighed skærper sansen for denne skelnen, fastholder den konsekvent og utvetydigt gør rede for den i fremstillingen af de videnskabelige resultater.

Hvad der er videnskabeligt rigtigt, kan ikke afgøres ved flertalsbeslutninger. Tværtimod gælder det for al ny erkendelse, at den går imod den hidtidige anskuelse og de almindeligt udbredte forestillinger. Med al ønskelig tydelighed viser det sig alene på dette lille træk, hvor katastrofal det er, hvis videnskabeligt arbejde blandes op med forestillinger om, at flertallet altid har ret. Det er også katastrofalt, hvis en videnskabsudøver skal bedømmes efter, om der nu er flertal for det, han/hun anfører og meddeler som sine iagttagelser og forskningsresultater. Hvilke ulykker, det kan afstedkomme at ville blande sig udefra, politisk eller religiøst, i forskningsresultater, kan vi lære noget om af historien. Men med sådanne historiske erfaringer in mente kan vi umuligt påny udlevere den videnskabelige erkendelse integritet og frihed til politiske anskuelser eller politiserende dominans ind over det videnskabelige arbejde. Det kan derfor heller ikke presses ind i nogen 'korporation' eller 'helhed', der vil bestemme over dets vilkår. Det kræver et 'åbent samfund' med vide perspektiver og plads til mange initiativer, blot de er begrundet i det videnskabelige arbejde, der er den pågældende institutions og ansattes arbejdsopgaver. Udgangspunktet kan ikke være den politisk-ideologiske målsætning.

Det videnskabelige arbejde er som erkendelsesproces også i modsætning til enhver massifikation. Der er heri en indre sammenhæng mellem respekten for det videnskabelige arbejde og respekten for det enkelte menneske. Derfor er der heller ingen modsætning, men en indre sammenhæng mellem videnskabeligt arbejde, faglig kompetence, og et demokra-

ti, der bygger på de enkelte mennesker som samfundets grundlag og formål. Respekten for det enkelte menneske svarer nøje til respekten for de mange enkeltforhold, der er videnskabens principielle grundlag og stadige reference.

Men den videnskabelige erkendelse er ikke kompromissøgende i politisk forstand. Dens mål er at finde frem til, hvorledes tilværelsen faktisk er eller historisk har været. Den kan herigennem også give et rigt materiale til belysning af de nutidige og fremtidige muligheder, og dette materiale kan den fremlægge til overvejelse og politisk beslutning. Men er et forhold eller område i virkelighedens verden først erkendt, da kan hverken en flertalsafgørelse eller et kompromis ændre kendsgerningen. Jorden drejer rundt alligevel. Det er klart, at videnskabelig erkendelse er så kompliceret, at den let kan misforstås af andre, det er også ligetil, at det er meget vanskeligt for videnskabsmanden at stå med en indsigt og erkendelse, der ikke bliver forstået, eller som ligefrem bliver afvist i det store samfundsmæssige miljø, og måske af fagkolleger, der ikke har opdaget eller kan indse de pågældende sammenhænge, når de får dem forelagt. Men alt dette kan ikke føre til et kompromis. Har en videnskabsmand først erkendt en sammenhæng, må han naturligvis holde fast ved den, indtil ny erkendelse kan overbevise om nødvendigheden af en justering af den første antagelse. Men det kan aldrig blive flertallets eller i det hele taget andres vurderinger og meninger, der kan blive bestemmende for den videnskabelige erkendelse. Virkelighedserkendelsen er forpligtende og kompromisløs. Hvad der er sandt, kan ikke gøres usandt.

Det bør understreges, at når det her fremhæves så stærkt, at det er helt nødvendigt for det videnskabelige arbejde at være uden politisk dominans, er det ikke ensbetydende med et politisk ønske om at fastlåse en samfundsmæssig udvikling eller med en afvisning af overvejelse over, hvorledes samfundet kan ændres til det bedre. Tværtimod. I en tid, hvor vi oplever, at enorme summer af verdens ressourcer anvendes på militær oprustning i hidtil ukendt omfang og af en katastrofal farlig art, i en verden, hvor millioner af mennesker samtidigt sulter og hundredede af tusinder omkommer af nød, en verden, hvor mennesker udsættes for vold og tortur og forfølges for deres politiske eller religiøse overbevisnings skyld, i en sådan verden er det ikke blot berettiget, men aldeles nødvendigt at tænke på, hvorledes fremtiden kan blive bedre. Der er i en sådan situation heller ikke tid til smålig kævl, det er kun de virkelig vigtige ting, der skal bruges tid på. Men til gengæld må der også bruges tid på at forsvare det videnskabe-

lige arbejdes integritet, uafhængighed og frihed. Det har den allerstørste betydning for den fremtidige udvikling. Det gøres ikke for at undgå eller undlade stillingtagen og handling med henblik på en bedre fremtid, men for at gøre grundlaget for denne stillingtagen og denne handling så sikker og god, så retfærdig og effektiv som overhovedet muligt.

Vender vi nu tilbage til den teoretiske begrundelse, som gives ud fra marxismen for en politisering af det videnskabelige arbejde og universitetsmiljøet, så bliver det springende punkt netop den politisk-ideologiske anskuelse, der er hele marxismens grundlag: den historiske og dialektiske materialisme. En bygning er som bekendt ikke mere solid end dens fundament. Derfor er det fundamentet, der skal undersøges, når bygningens holdbarhed skal undersøges.

Den videregående analyse af marxismens filosofiske grundlag kan vi ikke her komme ind på. Men nogle få kommentarer skal dog anføres. Det må først og fremmest bemærkes, at marxismen som grundlag for videnskabelig arbejde ikke selv udspringer direkte af erfaringsverdenen, men er en verdensanskuelse og en filosofi. At den kalder sig videnskabelig filosofi, rummer en vis tvetydighed, for der er ingen tvivl om den konsekvente gennemtænkning og videnskabelige karakter i det filosofiske system, lige så vel som Marx' analyser af de økonomiske forhold er af markant videnskabelig karakter. Men det forhindrer ingenlunde, at der bygges på omfattende anskuelsesmæssige antagelser, der ikke selv er udledt af det videnskabelige materiale, på samme måde som positivismen som filosofi hentede sine forudsætninger andre steder end i det empiriske materiale. Her kommer spørgsmålet om den videnskabelige selvovervurdering ind i billedet, den, der så let gør det videnskabelige arbejde ildeset, og som skaber mistro i befolkningen til værdien af videnskaben. Derfor må der i det videnskabelige arbejde et stadigt selvopgør til, og det må ikke mindst gælde de filosofiske forudsætninger for de videnskabelige grundpositioner. Og ligesom positivismen ved at frenhæve, at den byggede på de empiriske data, let kunne give det indtryk, at den var fri for forhåndsvurderinger og filosofiske anskuelser, således kan marxismen let ved at frenhæve de social-økonomiske og materielle forhold som dens basis forlede til at tro, at så ersalve dens grundlag taget direkte ud af den konkrete og håndgribelige virkelighed. Men begge dele er en illusion; begge retninger er anskuelser, formet af mennesket og i menneskers bevidsthed. At ville give det udseende af alene og totalt at stå med sandheden om tilværelsen er ofte den alvorligste illusion, og den er katastrofal for den videnskabelige erkendelse, der nødvon-

digvis må indrømme, at tilværelsen og universet er for mangfoldig og for differentieret til at det er menneskeligt muligt at sammenfatte alt i ét videnskabeligt system. Der må mange metoder og områder til. Videnskabeligt arbejde er approximativt, nærmer sig virkeligheden og søger at erkende den, den kan ikke rumme tilværelsen totalt, og det kan slet ikke de enkelte mennesker. Derfor må der også arbejdsdeling og samarbejde til. Det betyder ikke, at der ikke tilstræbes en helhedsanskuelse, men denne er ikke udgangspunkt men slutpunkt i den videnskabelige undersøgelse, og den har altid dens begrænsninger på grund af den menneskelige erkendelsesbegrænsning.

Hvad selv materialismen angår, må det bemærkes, at det netop er en anskuelse, en overbevisning, en antagelse. 'Materie' er i en videnskabelig filosofisk vurdering en abstraktion, d.v.s. et tankeprodukt, ikke en empirisk virkelighed slet og ret. Den tilværelse, vi ser for vore øjne, er differentieret, og vi må tænke os tilbage til antagelsen af et fælles stof, som vi kalder materie, og som vi regner for grundmateriale for hele verdens opbygning. Nu kan man spørge om ikke det snarere er atomer, der er grundelementer i altets opbygning, og allerede atomer har en opbygning, d.v.s. er differentierede.

Langt vigtigere er imidlertid, at det ikke er muligt at gå direkte fra materie til den verden, vi ser for vore øjne. Udviklingen og processen i verdenshistoriens gang forudsætter en bevægelse, og bevægelsen må have en anden oprindelse end materien selv, der per definition er det aldeles ustrukturerede, og som derfor heller ikke selv kan indeholde kilden eller årsagen til bevægelsen. Hvorledes videre forklare de mangfoldige former i den fuldt udviklede verden ud fra materien alene? Kort sagt der skal langt mere til for at give en rimelig adækvat skildring og redegørelse for de mest evidente træk ved den verden, vi ser for vore øjne. Hvor bliver det kvalitative af i en strikte materialistisk anskuelse? Hvor kommer bevidstheden fra? Den lægges der så stor vægt på. Men hvorledes er så forholdet mellem den og de materielle forhold. Er det ikke i bevidstheden, alle disse anskuelser og politiske forestillinger om verden findes og udformes? Er det ikke i bevidstheden, forestillingerne om, at der skal handles, udformes? Men så ligger alt det væsentlige af det, der anføres i den omfattende politiske og filosofiske debat slet ikke i det materielle, men i forestillingen og tankerne. Det behøver der ikke at være noget forkert i, og det kan da sikkert også referere til noget i den materielle virkelige verden. Men det må dog ikke tilsløres, at hele anskuelser og forestillingen ikke er læst direkte uden af erfaringens store bog, men er bearbejdet og fremsat gennem refleksionen og via antagelser. Hvis man

vil give det udseende af, at det er den direkte og videnskabeligt dokumenterbare virkelighed, da er det en alvorlig fortegnelse af de faktiske forhold. Lad være at marxismen gør op med en række former for 'idealisme', d.v.s. blot tænkte og konstruerede anskuelser, og forestillinger, der er strukturerede og motiverede ganske anderledes end pågældende 'idealist' selv ved og kan gennemskue. Men det må ikke få nogen til at glemme, at det at benytte tanken, sproget og forestillingen nu engang er et almindeligt vilkår for os mennesker, og det er en grov fejltagelse, hvis nogen vil give det udseende af, at de har en mere direkte adgang til erkendelsen af virkeligheden. Det ville virkelig være en over-menneskelig erkendelse, og den må i al fald ligge uden for det videnskabelige arbejdes område. Eller rigtigere: Hvis det ikke gennemskues, så er vejen åben for den værst tænkelige form for 'idealisme', den, der hævder at være tilværelsen slet og ret, men som i virkeligheden er et rent tankefoster.

Der er mange andre ting, der går i svang med en materialistisk filosofi. Lad være, hvorledes man vil klare de kvalitative ting i kunst og skønhed, i musik og historie. Men så fundamentale umiddelbare livsyttringer som tillid, ærlighed, åbenhed, kærlighed finder ikke noget virkeligt fundament, hvis materialismen er hele sandheden om den menneskelige tilværelse. Måske går det også derfor så hårdt til i de politiske kampe, hvor den materialistiske filosofi er forudsat.

Marxismen vil også pr. definition være ateistisk. Men netop spørgsmålet om religion, politik og videnskab er et af de store problemkredse ikke blot i vor tid, men i menneskehedens historie. At tro, at man har afskaffet religion ved at erklære sig for ateist, turde være en illusion. Hvis religion er udtryk for det, som man anser for absolut og højeste sandhed, så er netop også marxismen en religion. Og hvis religion kan være ideologisk legitimering af politik og indgå i en teokratisk politisering af et samfund og en kultur, da er dette principielt også muligt for enhver anden anskuelse, der vil hævde, at den er sandheden slet og ret, og at såvel videnskab som politik derfor må indrettes i overensstemmelse med denne ene, sande anskuelse. Det er det totalitære, der her er farligt, og det er lige farligt, hvad enten det er en religion eller det er en filosofisk livsanskuelse, der gøres til den eneste sandhed, som alt og alle i det politiske og i det videnskabelige liv skal rette sig efter. Det fører til en knægtelse af samvittighedsfriheden, det fører til politiske overgreb, og det fører til overgreb på den videnskabelige erkendelse, den erkendelse, der som enhver erkendelse forudsætter frihed. Det er en dyrekøbt er-

faring i Europas historie, at det er nødvendigt at skelne nøje mellem Kirke og Stat, mellem religion og politisk myndighed. Denne erfaring skulle nødtigt glemmes, således at religionen vil dominere ind over det politiske og videnskabelige liv på en sådan måde, at det knuser samvittighedens ret til selvstændig afgørelse og ethvert menneskes frihed til selv at erkende, hvad der er sandt og godt, den erkendelse, som ingen bedrevidende har beføjelse til at ville påtvinge andre, og som det enkelte menneske behøver frihed til at kunne vurdere selv. Men den dyrekøbte erfaring må heller ikke glemmes for dens politiske perspektiv, for så vil de politiske kræfter, statsmagten eller selvbestaltede politiserende grupper, søger at tvinge mennesker i deres samvittighed til at blive 'normaliserede' ind i systemet, som de har opstillet eller vil opstille, og hindre den frie udfoldelse for den videnskabelige erkendelse og indsats. Lige så lidt som religionen bør kunne gøres politisk forpligtende for mennesker, lige så lidt må det politiske, direkte eller indirekte, gøres forpligtende for menneskets personlige anskuelse og erkendelse. I begge tilfælde sker der en meget alvorlig krænkelse af menneskets frihed og værdighed. Når det er sagt, kan det også tilføjes, at netop et ateistisk system vil være særdeles tilbøjelig til at blive totalitært. Hvis statsmagten mener at kunne være 'konfessionel', d.v.s. stå for en bestemt tilværelsesanskuelse, ja, mere end det, hvis den hævder, at denne anskuelse er den eneste 'videnskabelige' og tvinger al udøvelse af videnskab til at bekræfte denne anskuelse og nægter alle videnskabsmand stilling og arbejde, med mindre de bøjer knæ for statsideologiens afgud, da har vi den værdsatte udgave af den teokratiske, politisk-religiøse totalstat. Heroverfor kan det meget vel vise sig, at det eneste virkeligt effektive svar til den ideologiske og totalitære stat og den eneste virkelige hjælp, som mennesker kan finde mod dens overgreb, er at finde i den religiøse åbenhed, der rækker ud over alle politiske og ideologiske horisonter, og i den erfaring, der har gennemlevet, hvorfor tingene her ikke må sammenblandes, og derfor har muligheden for at fastholde både den samfundsmæssige forpligtelse og den religiøse åbenhed, et engagement i verden og et evighedsperspektiv. Da er religion ikke længere opium for folket, men folkets fasteværn mod en totalitær stat.

Politisering kan have mangfoldige former, og mange kan være mere eller mindre uskyldige. Der skal ikke så meget til, før politisering i forbindelse med videnskabeligt arbejde ikke er uskyldig, for det gælder

områder, der er meget vitale for samfundet. Det er områder, der er lige så vitale som hele uddannelsesområdet og som hele sundhedsvæsenet. Politisering på disse områder vil derfor også have tilsvarende betydning og indebære tilsvarende problemer, som tilfældet er for det videnskabelige arbejde. Men det gælder fortsat, at problemernes omfang hverken må dramatiseres eller bagatelliseres, hverken gøres større eller gøres mindre, end de er. Det må konkretiseres i enkeltheder. Men det er vigtigt at erkende problemerne, og det er nødvendigt at tage stilling til dem der, hvor de dukker op.

For alvor farlig bliver politisering der, hvor den antager totalitære tendenser og vil have alt ind under den politiske anskuelse. For det kan medføre en udvikling, der fører mod de virkelig totalitære statsformer. Vi har heldigvis i Danmark en god og gammel demokratisk tradition, og vi tør vel håbe, at den er stærk nok til ny udvikling med respekt for det enkelte menneske og virkeligt samfundssind efter gammel folkelig, dansk tradition. Men det var dog et germansk folk og vort nabo-folk, der i dette århundrede lod sig narre ind i nazismens afsindige diktatur og katastrofale ideologi. Det er muligt, at andre folkeslag er mere udsatte end det danske. Måske er den dygtige tyske mentalitet lettere at friste. Men tør vi dømme? Tør vi regne os selv for så aldeles sikre, at vi ikke skal være på vagt? Måske er der andre traditioner end de nordisk-demokratiske, når vi går til Sydeuropa, og måske er italiere og spaniere mere tilbøjelige til at kunne tilslutte sig mere eller mindre totalitære regimer (selv om vi her bør nuancere og ikke forfalde til den overfladiske praksis at kalde hvad som helst fascisme). Men skal man den, der står, ikke se til, at han ikke selv falder? Skal vi ikke vogte os for den arrogance at tro, at det alt sammen kun er noget, 'andre' kan gøre? Er det ikke mangel på den solidaritet, som trods onde dage i al fald bliver ved med at interessere sig også for andre folkeslags skæbne? I al fald bør vi danske se en forpligtelse umiddelbart til at vogte vort eget hus, også for at kunne være noget for og sammen med andre. Derfor bør vi også overveje den samfundsmæssige udvikling og den problematik, vi har søgt at pege på i denne artikel.

Dostojevskij anså det for et særligt træk i den russiske folkekarakter at kunne falde for totalitære anskuelser (vel nok som en reaktion mod en anden tendens, som Dostojevskij peger på: nihilismen). Det skyldes, mener han, en stor længsel, 'vor russiske længsel', siger han. Tørst er for mildt et udtryk "- nej, sjælelig feber, brandende, fortærende feber: det er årsagen!", lader han 'Idioten', fyrst Mysjkin, sige. "Og ... oh - tro blot ikke, at denne feber er af en sådan art, at man kan le ad den! Tilgiv mig: man må forstå at se ud i fremtiden! Når vore

russere har nået den forjættede kyst og har overbevist sig om, at det virkelig er den kyst, de har længtes efter, så vil de i deres begejstring derover gå videre, langt videre, så langt som overhovedet muligt. Hvoraf kommer det?... Og vi sætter ikke blot vore egne i forundring - nej, hele Europa undrer sig i sådanne tilfælde over vor russiske lidenskabelighed. Når hos os et menneske træder over til katolicismen, så bliver han uvægerlig jesuit og straks en af de allerværste; og bliver han ateist, så vil han absolut have enhver gudstro udryddet med vold, det vil sige udryddet med sværdet. Hvoraf kommer det? Hvorfor pludselig en sådan fanatisme? Ved De det virkelig ikke? Det kommer af, at russeren i sådanne tilfælde har fundet det fædreland, der manglede ham, og jubler derover; han har nået den forjættede kyst - han har fundet land og kaster sig ned for at kysse det! Det er ikke altid af blot og bar forfængelighed, af hæslelige, selviske motiver, at russerne bliver ateister, socialister eller jesuitter; nej - det er af sjælelig febertørst, af længsel efter en højere verden, efter den faste kyst, efter det hjem, som de har ophørt at tro på, fordi de aldrig har kendt det! At blive ateist er for russeren uhyre let, ja, lettere end for alle andre mennesker i verden! Og vore russere nøjes ikke med simpelthen at blive ateister, men de tror på ateismen; den bliver hos dem en ny tro, uden de mærker, at den er troen på det store intet. Af den art er vor sjælelige tørst! 'Den, der ikke har jord under sine fødder, har heller ingen Gud'. Dette udtryk er ikke mit eget; det stammer fra en gammel-troende købmand, med hvem jeg traf sammen på en rejse her i Rusland. Han udtrykte sig nu ikke ganske således, men sagde: 'Den, der har revet sig løs fra sin fædrenejord, har også revet sig løs fra sin Gud'. Man behøver blot at tænke på, at russere af den højeste dannelse er tiltrådt flagellanernes sekt... Og hvad forskel er der vel i dette tilfælde på selvpineriet og - nihilismen, jesuitismen eller ateismen? Man kan måske endog sige, at det ejer mere indre dybde! Men så langt går russernes længsel! ... Vis 'den nye verden's lysende kyst for Columbus' febertørstende mandskab, vis russeren den sande russiske verden, lad ham finde dette guld, denne skat, som jorden skjuler for hans øjne! Vis ham, hvorledes hele menneskeheden vil forny sig og genopstå måske alene ved den russiske tanke, ved den russiske Gud og den russiske Kristus, og man vil se, hvilken vældig, sandhedselskende, vis og mild kæmpe der vil opstå for den undrende verdens øjne, ja - undrende og forbløffede, thi de venter jo intet af os uden ild og sværd; de dømmer kun efter dem selv og kan derfor ikke forestille sig os uden barbariet. Sådan har det været indtil nu, og denne tørst vil blive stadig mere brandende!".

STUDENTERUDTALELSE FØR VALGET FOR 1981

De opstillede studenter vil gerne gøre følgende klart:

1. Vi vil i 1981 forsvare turnusordningen, så den med sin forholdsvis omfattende planlægning af undervisningen fortsat kan sikre et fornuftigt forhold mellem undervisningen og kravene til opgivelserne i eksamensordningen.
2. Vi vil forsvare den nuværende eksamensordning energisk, fordi vi anser den for rimelig og fornuftig.
3. Vi vil styrke og fremme bifagsstudiet i oldtidskundskab, fordi dette studium set i vore fags større sammenhæng har en ikke ringe betydning for os alle.
4. I 1980 er forskellige personer og grupper blevet anklaget for dårlige kvalifikationer, illoyalitet m.v. i forbindelse med arbejdet i instituttets organer. Vi føler os ilde berørt ved disse ubegrundede anklager og vi vil ønske, at debatten i 1981 bliver saglig.

Det kan måske forekomme besynderligt, at studerende, der opfatter sig som en progressiv gruppe, lægger så megen vægt på at forsvare bestående ordninger, men nu, hvor vi på universiteterne oplever en række tilbageskridt, ser vi det som vores opgave at forsvare værdifulde landvindinger mod reaktionære og teknokratiske kræfter både på og uden for universitetet.

Inge Ebbesen

Kirsten Holm Nielsen

Peter Fink

Simon Laursen

Hans Gregersen

Svend Mathiassen

Søren Hindsholm

Sussi Pedersen

Jakob Rehof

ÅBENT BREV TIL ALLE INTERESSEREDE I GRÆSK LYTE OG DRAMA PÅ FILM!

Jeg kunne godt tænke mig, at der blev arrangeret en filmfestival i Århus Studenternes Filmklubs og Utile Dulcis og Institut for Oldtids- og Middelalderforsknings regi - en filmfestival med græske film om græske myter i tragedieform. Forudsætningen for at sætte et sådant projekt igang er en varm tilslutning fra stort set alle, der er tilknyttet Institut for Oldtids- og Middelalderforskning i Århus.

Ideen til en filmfestival med et sådant indhold fik Torresin og jeg, da vi så et opslag på O & M om forevisning af Michael Cacoyannis' Iphigenia-film i Parkteatret i Risskov.

Festivalen kan ses som et à propos til græsk tragedie i oversættelsegennemgangen i foråret, oldtidskundskab bifags oprettelse ved AU fra dette efterår og folkeuniversitetsgennemgangen i græsk teater i foråret.

Formålet med festivalen er at give et bredt helhedssyn på græsk tragedie, og at man kan foretage sammenligninger mellem det filmene giver, og det læsningen giver. Filmene kan nydes både med og uden baggrund i den antikke tekst.

Fordelen ved at arrangere en sådan festival er den, at vi netop får de film at se, som p.g.a. deres snævre, men store kulturelle værdi ikke vises ret tit i dansk tv og i danske biografer. Ja, mange film kommer overhovedet ikke til landet!

Angående det økonomiske har Torresin oplyst, at Matematisk Auditorium E inklusive filmforevisningsudstyr kan stilles til rådighed gratis.

Er der nogen, der kender til videobånd f.eks. fra gymnasier med relevante indspilninger, kan det være meget nyttigt, at jeg oplyses derom, da det muligvis kan indgå som en del af filmmaterialet til festivalen. Hvis der eksisterer nogle videobåndoptagelser af stor værdi, kan den faktor, at det er en biograffestival jeg tænker på, og ikke en TV-stue-festival, spille en mindre rolle.

Jeg har tænkt mig, hvis der er opbakning bag tanken, at vi skal nedsætte et filmfestivaludvalg, så vi kan sende en repræsentativ delegation afsted for at forhandle med ASF, Utile Dulci og O & M. Kontakter til Den græske Ambassade i København må desuden også oprettes.

Venlig hilsen Villy Schmith
Ålesundsvej 21,
8200 Århus N.

VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI
DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE

Der afholdes GENERALFORSAMLING i foreningen
tirsdag, den 10. februar, 1981.

NB: Vi må anmode folk, der skylder penge, om at få betalt
deres gæld forinden af hensyn til årsregnskabet.

Efter generalforsamlingen er der foredrag ved
lektor OLE THOMSEN om "OEDIPUS".

VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI
DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE

VTILE DVL CI indbyder til årets JULEFEST

Lørdag, den 13. december, 1980

i

FINNEBYENS FORSAMLINGSHUS

Bornholmsvej

MAD - GAVER - SJOV - UNDERHOLDNING - SKÆG og BALLADE - MAD -

VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI
DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE DVL CI VTILE

--O-O-O-O--

DEFENSOR NOVISSIMUS CLASSICAE PHILOLOGIAE

(*Ἀγορὰ καὶ Πολιτικά)
Coloniae Agrippinensis):

Sunt, qui dicant papam, cum
in Germaniam aeroplano vec-
tus esset, a multitudine his
verbis "Amo te" veneratum
haec fere dixisse: "Spero
vos plura verba quam haec

duo Latine loqui posse", unde
facile intellegitur ipsum papam
ut ita dicam, σύμμαχον philolo-
giae Classicae esse.

H-U-K